

Grey Scale #13

DANES
PICTA
COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

BIBLIOTEKA REGULAMINÓW I INSTRUKCYJ WOJSKOWYCH

312

TOM V

ROSYJSKA
INSTRUKCJA MASKOWANIA

CZĘŚĆ I
ZASTOSOWANIE MASKOWANIA

PRZEŁOŻYŁ
JAN EMISARSKI
MJR. DYPL.

Biblioteka wojskowa
Dz. Działu Sanitarnego w Krakowie

WARSZAWA 1930
WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

924.
BIBLIOTEKA REGULAMINÓW I INSTRUKCYJ WOJSK OBCYCH

312

TOM V
Dob. 10453/11
54/11

ROSYJSKA INSTRUKCJA MASKOWANIA

CZEŚĆ I

ZASTOSOWANIE MASKOWANIA

PRZEŁOŻYŁ
JAN EMISARSKI
MJR. DYPL.

Biblioteka wojskowa
5-go Batalionu Sanitarnego w Krakowie

WARSZAWA 1930
WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

N° 924.

BIBLIOTEKA REGULAMINÓW I INSTRUKCYJ WOJSKOBYCH

TOM V

ROSYJSKA INSTRUKCJA MASKOWANIA

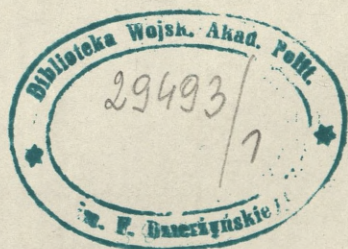
CZĘŚĆ I

ZASTOSOWANIE MASKOWANIA

PRZEŁOŻYŁ
JAN EMISARSKI
MJR. DYPL.

WARSZAWA 1930
WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

Druk. J. B. Kondeckiego. Warszawa, Marszałkowska 53a. Telefon 268-08.

BIBLIOTEKA REGULAMINÓW I INSTRUKCYJ WOJSK OBCYCH

- Tom I. Francuski tymczasowy regulamin piechoty. Cz. I. cena 1 20 zł.
Cz. II. wyczerp.
Załączniki — przeł. por. Zygmunt Wojciechowski cena 1 90 zł.
- Tom II. Dowodzenie i walka broni połączonych, przełożyli z niemieckiego:
Cz. I mjr. Stanisław Thun cena 3 00 zł.
Część II mjr. S. G. Eugenjusz Quirini.
cena 3 80 zł.
- Tom III. Niemiecki regulamin wyszkolenia piechoty, przełożyli:
Cz. I i II gen. bryg. Ferdynand Zarzycki
cena 4 10 zł.
Cz. III i IV mjr. S. G. Mieczysław Czaderski i kpt. Konstanty Zaborowski cena 3 60 zł.
Cz. V i Dodatek mjr. S. G. Mieczysław Czaderski. cena 1 60 zł.
- Tom IV. Niemiecka instrukcja o fortyfikacji polowej, przełożyli:
Cz. I i II ppłk. S. G. St. Rowecki cena 4 50 zł.
Cz. III gen. bryg. M. Dąbkowski cena 2 10 zł.
- Tom V. Rosyjska instrukcja maskowania
Cz. I, przełożył mjr. dypl. Jan Emisarski
- Tom VI. Francuska tymczasowa instrukcja o taktycznem użyciu wielkich jednostek, przełożył płk. S. G. T. Kasprzycki cena 2 80 zł.
Załącznik do Francuskiej tymczasowej instrukcji o taktycznem użyciu wielkich jednostek:

- Nr. 1. Tymczasowa instrukcja służby
polowej, przełożył płk. S. G. Janusz Gąsio-
rowski cena 3.50 zł.
- Tom VII. Bojowa służba piechoty. (Regulamin
sowiecki z dn. 11 kwietnia 1924 roku), przełożył
por. Tadeusz Łysiński cena 3.50 zł.
- Tom VIII. Angielski regulamin służby polo-
wej. Cz. II. Operacje, przełożyli mjr. S. G. H.
Romiszowski i S. K. Kochanowski, cena 5.—zł.
- Tom IX. Ogólne zasady walki — regulamin au-
strjacki — przełożył ppłk. S. G. Tadeusz Kwiat-
kowski cena 1.80 zł.
- Tom X. Tymczasowe wskazówki o bataljo-
nach k. m., przełożył ppłk. S. G. Mieczysław
Ścieżyński, cena 1.60 zł.
- Tom XI. Francuska instrukcja o organiza-
cji i funkcjonowaniu sztabów
w polu, przełożył płk. S. G. W. Stachiewicz.
cena 2.— zł.

SPIS RZECZY.

WIADOMOŚCI OGÓLNE.

Rozdział I.

	Str.
Istota maskowania wojskowego i jego główne zasady	1

Rozdział II.

Rodzaje maskowania	5
------------------------------	---

Rozdział III.

Rozpoznanie i obserwacja	10
------------------------------------	----

Rozdział IV.

Rozpoznanie maskowania	22
----------------------------------	----

ZASTOSOWANIE MASKOWANIA.

Rozdział I.

Zasady ogólne	27
Postanowienie ogólne	27
Działania pozorne	31
Urządzenia pozorowane	33

Rozdział II

Maskowanie poszczególnych przedmiotów	34
Maskowanie strzelca w miejscu	34

II

Maskowanie strzelca w ruchu	35
Maskowanie oddziału piechoty w marszu	41
Maskowanie karabinów maszynowych	42
Maskowanie kawalerji w miejscu	44
Maskowanie kawalerji w mar-zu	44
Maskowanie artylerji w miejscu	45
Maskowanie artylerji w marszu	46
Maskowanie taborów w miejscu	47
Maskowanie taborów w marszu	47

MASKOWANIE WOJSKA W RÓŻNYCH OKOLICZNOŚCIACH.

Rozdział III.

Maskowanie na zwiadach.	
Postanowienia ogólne	49
Maskowanie zwiadów konnych	50
Maskowanie na zwiadach konnych	50
Maskowanie zwiadów pieszych	51
Maskowanie na postoju.	
Na biwaku	52
Czynności pozorujące na postoju	60
Na czatach	60
Maskowanie w marszu.	
Zarządzenia ogólne	61
W sferze obserwacji z samolotów	62
W sferze obserwacji z balonów na uwięzi	64
W sferze obserwacji naziemnej	64
Maskowanie przewozów wojsk na linjach kolejowych i wodnych	65
Maskowanie szos i dróg polnych	67
Maskowanie przepraw	71
Przeprawy pozorowane	73
Maskowanie w walce.	
Maskowanie w walce zaczepnej	73
W walce obronnej	76
Sposoby maskowania poszczególnych rodzajów wojska	76
Maskowanie urządzeń polowych	85
Maskowanie robót	88

III

Maskowanie środków technicznych.

Maskowanie czołgów i samochodów pancernych	91
Maskowanie pociągów pancernych	91
Maskowanie robót minerskich	92
Maskowanie reflektorów	93
Maskowanie środków łączności	94
Maskowanie działań partyzanckich	96

WYKŁAD OGÓLNY

ROZDZIAŁ I

STOJA MASKOWANIA WOJSKOWEGO I JEGO GŁÓWNE ZASADY

1. Celem wszystkich środków i czynności mających na celu wprowadzenie w błąd przeciwnika składa się na przyjęcie maskowania wojskowego.

Celem wprowadzenia w błąd należy:

1) zataić rzeczywistość i 2) stworzyć pozory.

2. Przedmiot maskowania stanowią wszystkie przedmioty wojskowe: materiały, sprzęt, cel i wykonanie. W tym celu należy poznać skład wojska, jego rozmieszczenie, działania, wojskowe budowlę inżynierską, komunikację, cały aparat obsługujący wojsko i t. p.

3. Pierwszym i najważniejszym przedmiotem maskowania jest żywa siła.

4. Należy pamiętać, że rzeczywiste zamierzenia i działania są również wszystkim przedmiotem o wojskowym znaczeniu. Trzeba wprowadzić w błąd nie tylko w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem (na polu walki), ale i na tyłach, gdyż obserwacja powielana może do osiągniętych tyłów z nieodwywanym obejściem obejść cały obszar działań.

WIADOMOŚCI OGÓLNE.

ROZDZIAŁ I.

ISTOTA MASKOWANIA WOJSKOWEGO I JEGO GŁÓWNE ZASADY.

1. Zespół wszystkich środków i czynności mających na celu *wprowadzenie w błąd przeciwnika*, składa się na pojęcie maskowania wojskowego.

Celem wprowadzenia w błąd należy:

1) zataić rzeczywistość i 2) stworzyć pozory.

2. Przedmiot maskowania stanowią wszystkie przedsięwzięcia wojskowe: maskuje się ich cel i wykonanie. A więc stany liczebne i skład wojska, jego rozmieszczenie i działania, wojskowe budowle inżynieryjne, komunikacje, cały aparat obsługujący wojsko i t. p.

Pierwszym i najważniejszym przedmiotem maskowania jest żywa siła.

3. *Ukrycie* naszych rzeczywistych zamierzeń i działań jak również wszelkich przedmiotów o wojskowym znaczeniu trzeba wprowadzić w czyn nie tylko w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem (na polu walki), ale i na tyłach, gdyż obserwacja powietrzna sięga do najgłębszych tyłów, a sieć wywiadu agencyjnego obejmuje cały obszar państwa.

4. Oznaki, według których przeciwnik rozpoznaje dany przedmiot, nazywają się *oznakami zdradzającymi* ten przedmiot. I tak na przykład oznakami zdradzającymi stanowiska artylerji są: okopy dział, rozmieszczenie ich w jednej linii w równych odstępach, drogi podjazdowe, ścieżki, ślady wydechu, dźwięki wystrzałów, błyski, ruch ludzi, punkty obserwacyjne, linje łączności i t. p. Ukrycie przedmiotu dokonywa się przez usunięcie jego oznak zdradzających.

5. Główną oznaką zdradzającą wszystkie przedmioty, wykonywane ręką człowieka (a przecież większość ich podlega maskowaniu) jest ich prawidłowość i jednostajność tak co do kształtów jak i rozmieszczenia.

6. Samo ukrycie nie wystarcza, by wprowadzić w błąd przeciwnika; całkowita pustka wyda się przeciwnikowi podejrzaną; im lepiej ukryjemy nasze wojsko lub urządzenia, tem energiczniej będzie on szukał i ostatecznie znajdzie; trudno jest bowiem usunąć całkowicie wszystkie oznaki zdradzające. Dlatego też nie można po przestać na ukryciu, a należy u przeciwnika spowodować fałszywe wyobrażenie o naszych działaniach i zamiarach.

7. Główne sposoby wywołania u przeciwnika fałszywego obrazu, na jakim nam zależy, polegają na: 1) rozpowszechnianiu fałszywych wieści, 2) dokonaniu pozornych działań i 3) stworzeniu pozorowanych przedmiotów.

8. W celu wykonania przedmiotu pozorowanego trzeba odtworzyć jego oznaki zdradzające. W większości wypadków wystarczy ukazać przeciwnikowi tylko kilka oznak, według których może sobie urobić sąd o istnieniu danego przedmiotu. Czasami wystarczy odtworzenie jednej tylko oznaki, by wprowadzić w błąd przeciwnika.

9. Często ukrycia właściwego przedmiotu i stworzenia pozorowanego dokonywa się jednocześnie przez nadanie pozorowego wyglądu przedmiotowi właściwemu. Naprzykład przy maskowaniu artylerji nadajemy jej wygląd podwód, grupy ludzi przedstawiamy jako stogi siana, punkt obserwacyjny jako pień i t. p.

10. Wszystkie metody maskowania powinna cechować aktywność, różnorodność i naturalność.

11. *Aktywność* maskowania polega na dążeniu do wywołania u przeciwnika pewnych, *określonych* i ściśle między sobą uzgodnionych wrażeń, narzuceniu mu fałszywego wyobrażenia, a co za tem idzie skierowania jego woli w pożądanym dla nas kierunku; dlatego też przy *maskowaniu* należy mieć na oku *jeden określony cel*, który wypływa z ogólno-taktycznych zamiarów: pojedyncze środki maskowania, służące do ukrycia tych lub innych przedmiotów i stworzenia pozorowanych nie stanowią jeszcze właściwego maskowania.

12. Środki maskowania powinny się zawsze odznaczać *różnorodnością*. Wprowadzenie w błąd przeciwnika, uskutecznione kilkakrotnie ściśle według tych samych sposobów, zostanie bezwzględnie przez niego zauważone. Dlatego przy maskowaniu nie można stosować szablonu.

Dla wszystkich czynności maskowania istnieją pewne wspólne sposoby i środki techniczne, natomiast ich połączenia za każdym razem powinny być inne, w zależności od ogólnego celu maskowania.

13. Metody maskowania powinny być w miarę możliwości *naturalne*. Należy się starać, by wpajane przeciwnikowi wyobrażenia nosiły wszelkie cechy prawdopodobieństwa,

to znaczy, by pod każdym względem odpowiadały warunkom danego położenia.

Dlatego też każdy pomysł maskowania jak również jego wykonanie muszą być ściśle dostosowane do położenia.

14. Uskutecznienie wszystkich czynności maskowania musi być bezustanną troską każdego dowódcy i szeregowca czerwonej armji. Środki techniki maskowania tylko w tym wypadku przynoszą istotną korzyść, jeśli same oddziały swoim zachowaniem się będą współdziałały przy urzeczywistnieniu celu maskowania. Każdy powinien pamiętać, że nawet najdrobniejszy czyn nieostrożny może zniweczyć wyniki najbardziej udatnego maskowania.

ROZDZIAŁ II.

RODZAJE MASKOWANIA.

15. Pod pojęciem *rodzajów maskowania* należy rozumieć pewne grupy sposobów maskowania, różniące się między sobą *środkami*, zapomocą których dokonywa się maskowania.

16. Maskowanie dzieli się na dwa działy. Pierwszy, *maskowanie naturalne*, obejmuje te wszystkie sposoby maskowania, które wykonywają oddziały bez uciekania się do środków osobnej techniki maskowania, bez stosowania osobnych materiałów maskowania, instrumentów i przyrządów. Drugi, *maskowanie techniczne*, obejmuje wszystkie sposoby wykorzystania środków techniki maskowania; dużo z tych sposobów wymaga stosowania osobnych materiałów, instrumentów i przyrządów.

17. Najważniejsze rodzaje *maskowania naturalnego* to: 1) wykorzystanie zjawisk atmosferycznych i warunków oświetlenia, 2) przystosowanie się do terenu, 3) karność maskowania, 4) działania pozorne i rozpowszechnianie fałszywych wiadomości.

18. Wykorzystanie zjawisk atmosferycznych i warunków oświetlenia polega na stosowaniu takich sposobów jak: działania nocne, posuwanie się w kierunku przeciwnika od strony słońca, korzystanie z mgły, nisko rozpostartych obło-

ków, zakrywających wgląd lotnikowi, silnej zawiei, śniegu, deszczu i t. p.

19. Przystosowanie się do terenu polega na wykorzystaniu ochronnych jego właściwości, z których najważniejsze są: wyniosłość terenu, jego barwa i zarys, roślinność, przedmioty terenowe i padające od nich cienie.

20. Wyniosłość terenu ukrywa przede wszystkim przed obserwacją naziemną, a częściowo i przed obserwacją z balonów na uwięzi; przed obserwacją z samolotu wyniosłość nie ochrania. Wykorzystanie wyniosłości terenu polega na uprzednim określeniu „pól niewidocznych” (t. j. przestrzeni, do których przeciwnik nie ma wglądu z punktów obserwacyjnych), na posuwaniu się zakrytymi podejściami, urządzaniu zakrytych stanowisk artyleryjskich, umieszczeniu okopów na przeciwstokach, ukryciu pojedynczych ludzi i grup w niewielkich nierównościach terenu (rowy, pagórki, leje od pocisków) i t. p.

21. Wykorzystanie barwy i zarysu terenu polega na wyborze najodpowiedniejszego tła albo na odpowiednim rozmieszczeniu przedmiotów (ludzi, urządzeń) a to w tym celu, by zarys i barwa przedmiotów zlewały się jak najbardziej z ogólnym obrazem terenu. Naprzykład: rozmieszczenie i przerzucanie oddziałów w terenie wielobarwnym i różnorodnym, posuwanie się oddziałów po bokach dróg i naprzelaj lub rozmieszczanie ludzi na tle, odpowiadającym barwie ubrania, nadanie okopom i innym urządzeniom nieprawidłowych zarysów (unikanie prostych linii) i t. p. Sposoby te chronią przed obserwacją powietrzną i naziemną.

22. Roślinność i przedmioty terenowe mogą być wykorzystane jako zasłony przed obserwacją powietrzną i na-

ziemną. Naprzykład rozmieszczenie oddziałów w lasach i punktach zaludnionych; przy przesuwaniu ludzi korzystanie z krzaków, wysokiej trawy, zasiewów i t. p.

23. Wykorzystanie cieni padających od fałd terenu, roślinności i przedmiotów terenowych polega na tem, że pod ich osłoną umieszcza się przedmioty, które trzeba ukryć przed obserwacją powietrzną.

24. *Karność maskowania* polega na pewnych sposobach zachowania się oddziałów, które najbardziej utrudniają rozpoznanie liczebności wojska i jego działań. Niektóre z tych sposobów służą do ukrycia się przed bezpośrednią obserwacją przeciwnika jak: specjalne rodzaje przesuwania się (pełzanie, posuwanie się na łokciach), zakaz palenia podczas działań nocnych, zarządzenia zapobiegające rozciąganiu się tyłów kolumny marszowej, ograniczenie ruchu ludzi na ulicach podczas postoju na kwaterach i t. p. Inne natomiast sposoby chronią przed rozpoznaniem dźwiękowym jak: zachowanie ciszy podczas działań nocnych, obwiązywanie koniom kopyt, środki stosowane przeciwko rzeniu koni i t. p.

25. *Działania pozorne i rozpowszechnianie fałszywych wiadomości* polegają na: demonstrowaniu wszelkich rodzajów ruchu w fałszywym kierunku całych kolumn i oddzielnych grup (patroli, podjazdów), rozciąganiu kolumn, zmianie odległości i odstępów, ukryciu ścążnięcia artylerji, pisaniu fałszywych rozkazów, wydawaniu fałszywych rozporządzeń i t. p.

26. Do najważniejszych *rodzajów maskowania technicznego* należą: 1) malowanie ochronne, 2) maskowanie dekoracyjne, 3) charakteryzacja wojenna, 4) maskowanie przy pomocy roślin, 5) maskowanie dymowo-pirotechniczne i 6) maskowanie dźwiękowe.

27. *Malowaniem ochronnem* nazywają się wszystkie sposoby maskowania, służące do ukrycia lub zniekształcenia wyglądu przedmiotów zapomocą odpowiedniego ich pomalowania.

28. *Maskowanie dekoracyjne* polega na stworzeniu urządzeń pozorowanych, a także na ukryciu lub zniekształceniu wyglądu i kształtu istotnych przedmiotów przy pomocy środków techniki maskowania, albo też stworzeniu osobnych masek. Wiele ze sposobów maskowania dekoracyjnego polega na malowaniu, a odróżnia się od malowania ochronnego tem, że maluje się nie sam przedmiot maskowany, lecz specjalnie wykonane maski, przykrycia, nadbudówki lub pozorowane przedmioty. Do maskowania dekoracyjnego należą: 1) zastosowanie masek sieci i masek kobierców, 2) urządzenie masek i przykryć, 3) *specjalne* sposoby walki z cieniem (jako odróżnienie od *ogólnych* środków bez zastosowania techniki), 4) stworzenie pozorowanych przedmiotów i urządzeń.

29. *Charakteryzacja wojenna* służy do przekształcenia zewnętrznego wyglądu człowieka.

30. Trzy wyżej wymienione rodzaje maskowania: malowanie ochronne, maskowanie dekoracyjne i charakteryzacja wojenna noszą wspólną nazwę *maskowania plastycznego*, ponieważ w większej ilości wypadków posługują się środkami sztuki plastycznej, t. j. malarstwa i rzeźby.

31. *Maskowaniem zapomocą roślin* nazywają się specjalne sposoby techniczne wykorzystania roślinności do celów maskowania. Np.: 1) wydarniowanie nagiej gleby, 2) przesadzanie roślin i 3) posługiwanie się ściętą roślinnością.

32. *Maskowaniem dymowo-pirotechnicznem* nazywają się sposoby maskowania zapomocą dymu, ognia, wybu-

Biblioteka wojskowa

5go Baku Sanitarnego w Krakowie

chów i t.p. Naprzykład: zasłony dymne, pozorne pożary i dymy, ukrycie dymu i błysku strzału, pozorne błyski, wystrzały, rozpryski i t. p.

33. *Maskowaniem dźwiękowym* nazywają się specjalne sposoby techniczne, służące do usunięcia albo przytłumienia odgłosu zgiełku wojennego (strzelaniny, łoskotu silników i t. p.), i do ich naśladowania.

ROZDZIAŁ III.

ROZPOZNANIE I OBSERWACJA.

34. Warunki i stopień widoczności obserwowanego przedmiotu oraz jego oznaki zdradzające zależą: 1) od tego, czy obserwacja jest naziemna czy też powietrzna, a w tym ostatnim wypadku, czy aparat z którego się obserwuje jest w ruchu, czy też na uwięzi, 2) od tego, czy obserwuje się gołym okiem, przez lornetkę, lunetę czy przy pomocy aparatu fotograficznego lub też innego specjalnego przyrządu, 3) od warunków wśród jakich się uskutecznia obserwację (w nocy czy w dzień, przy wilgotnem czy też suchem powietrzu i t. p.).

35. We wszystkich wypadkach maskowania należy bezwzględnie brać pod uwagę sposoby i warunki obserwacji ze strony przeciwnika; ich poznanie stanowi nieodzowną konieczność dla każdego maskującego.

36. Obserwację naziemną przeprowadza się przy pomocy wzroku, słuchu, a czasem i powonienia.

37. Obserwacja naziemna może wykrywać przedmioty według najbardziej nieznacznych oznak i określać najdrobniejsze szczegóły.

38. Należy pamiętać, że obserwacja naziemna może się odbywać bez przerwy.

39. Deszcz, śnieg, mgła i zachmurzenie mogą w zależności od swych rozmiarów znacznie utrudniać obserwację, skracając odległość widoczności.

40. Jeżeli obserwujemy przedmiot pod słońce to wydaje się nam on ciemniejszy i trudny jest do odróżnienia; jeżeli obserwujemy za słońcem, to przedmiot wydaje się jaśniejszy i łatwy jest do odróżnienia; najbardziej niewygodne jest położenie obserwatora, kiedy ma słońce z boku.

41. Jeżeli obserwowany przedmiot znajduje się w cieniu, a obserwator w oświetleniu słonecznym, widoczność przedmiotu znacznie się zmniejsza; w przeciwnym razie zwiększa się, przyczem w pierwszym wypadku odległość do przedmiotu obserwowanego wydaje się obserwatorowi większa, a w drugim — mniejsza.

42. W miarę oddalania się obserwatora od przedmiotów obserwacji różnice ich barw zacierają się, można zaledwie rozróżnić jasne i ciemne plamy. Odległość, z jakiej można rozróżnić barwy przedmiotu jest wprost proporcjonalna do wielkości obserwowanego przedmiotu.

43. Rozróżnianie przedmiotów w terenie wielobarwnym i plamistym jest utrudnione, w terenie jednobarwnym — ułatwione.

44. Jeśli barwa lub odcień przedmiotu są takie same lub podobne do tła, na jakim znajduje się przedmiot, widoczność jego znacznie się zmniejsza.

45. Wszystkie przedmioty znajdujące się w ruchu jest łatwiej odróżnić niż przedmioty w miejscu.

46. W nocy można na większe odległości obserwować jedynie ognie, a wogóle wszystkie odległości widoczności są bardzo skrócone. Ze względu na to, jak również i większą zazwyczaj ciszę, potęguje się w nocy znaczenie podsłuchiwania wszelkiego rodzaju dźwięków zdradzających.

47. Oświetlenie księżyca zwiększa nieco możliwość obserwacji; *trudno jest rozróżnić przy świetle księżyca barwę*, natomiast wzrasta znaczenie cieni, jako środków ukrycia.

48. Zastosowanie sztucznych środków oświetlenia dopomaga przy obserwacji nocnej, jednakże wszystkie te środki dają bardzo słabą możliwość rozróżniania barw.

49. Rakietnicą można oświetlić przestrzeń na 300 kroków na przeciąg 8 — 10 sekund; światło pada pionowo, wskutek czego cienie znacznie się skracają lub całkowicie zanikają.

50. Bomby świetlne ze spadochronem można wyrzucać przy pomocy miotaczy bomb lub z samolotów; promień oświetlonej powierzchni wynosi 300 kroków, długość oświetlenia 30 — 60 sekund; oświetlenie bardzo silne; donośność miotaczy bomb 600 kroków.

51. Pociski świetlne oświetlają obszar około 1 wiorsty (km) na przeciąg 50 — 60 sekund; donośność odpowiada donośności działa, z którego się strzela. Prócz tego znajdują zastosowanie przeróżne typy rakiet oświetlających.

52. Wszystkie te środki, przy krótkotrwałości swojego działania, wymagają od oddziałów ciągłej gotowości ukrycia się przed nimi. Zaskoczenie i szybkość są bowiem cechą działania tych środków.

53. Reflektory oświetlają teren na przestrzeni 15 — 20 wiorst (kilometrów).

54. Światło księżyca przeszkadza działaniu reflektora, zwłaszcza, gdy pada od strony przeciwnika; częsty drobny deszcz, mgła, wilgotne powietrze, dym w znacznym stopniu utrudniają działanie reflektora, nieco w mniejszym stopniu rzadki a wielki deszcz, śnieg lub grad.

55. Przedmioty ciemne, oświetlone światłem reflektora, są trudne do odróżnienia, o wiele łatwiej jest odróżnić przedmioty jasne, a zwłaszcza błyszczące. Dlatego też bardzo łatwo przy oświetlaniu reflektorem uwydatniają się metalowe guziki, klamry, sprzęt saperski, daszki czapek; suche drogi, dróżki; piasek bardzo łatwo zauważyć w stanie suchym, w wilgotnym źle; przedmioty gładkie jak gołe pnie, żywopłoty, parkany, ściany, kupy kamieni ostro się uwydatniają, zwłaszcza wówczas, gdy się znajdują na ciemnym tle.

56. Przestrzeń, znajdująca się poza krzewami i drzewami jest trudna do przejrzenia. Fałdy terenu, zagłębienia, budowle i t. p. rzucają cienie, na których przestrzeni nic nie można dojrzeć, przyczem im niżej jest umieszczony reflektor, tem przestrzeń zacieniona jest większa i naodwrot.

Obserwacja z balonów na uwięzi.

57. Balony na uwięzi wznoszą się w odległości 2 — 4 wiorst (kilometrów) wtyle za linią frontu, a ponieważ zdaleka są widoczne, przeto fakt obserwacji z nich nie może ujść uwagi przeciwnika.

58. Przy dobrej (słonecznej) pogodzie widać z wysokości 800 metrów: grupy ludzi i przeszkody z drutu na 8 — 10 wiorst, okopy 12 — 14, transporty kolejowe — 18, dymy do 30 wiorst (kilometrów); ognie biwaków — 15 — 20 wiorst (kilometrów), większe zgrupowanie wojska na 10 — 12 wiorst (kilometrów).

59. Wiatr o chyżości ponad 15 m/sek, ulewny deszcz, wysoka i gęsta mgła oraz noc utrudniają, a czasami nawet wogóle uniemożliwiają obserwację; zamieć, chmurna pogoda,

zmierzch i słońce od strony przeciwnika przyczyniają się do skrócenia pola obserwacji. W tych warunkach zmniejsza się także ilość obserwowanych przedmiotów: w nocy widać tylko ognie wystrzałów, ognisk, pożarów i t. p.; w mgłę — przedmioty wysokie i t. d.

60. Jeżeli niema przeszkód, o których wspomina pkt. 59, to obserwacja z balonu może być ciągłą, jednakże nie dostarczy ona szczegółowych danych.

Obserwacja z samolotu.

61. Samolot można zauważyć tylko na krótką jedynie chwilę przed momentem jego całkowitego zbliżenia się do obserwowanego przedmiotu; ten krótki stosunkowo przeciąg czasu może i powinien być wykorzystany do ukrycia się; dlatego też oddziały powinny być zawsze i wszędzie gotowe do ukrycia się przed obserwacją z samolotu.

62. Obserwacja wzrokowa z samolotu nie odznacza się dokładnością i szczegółowością; obserwacji dźwiękowej z samolotu można dokonywać jedynie w rzadkich stosunkowo wypadkach.

63. Jeżeli przeciwnik nie może dokonywać bez przerwy obserwacji z samolotów, to wiadomości jego posiadają charakter epizodyczny i ułamkowy; daje to możliwość nadania takiego samego charakteru i maskowaniu; oddziały jednak ze swej strony powinny być zawsze gotowe do przedsięwzięcia odpowiednich środków.

64. Jeżeli oddziały znajdują się na stanowiskach, a zwłaszcza na pozycjach ufortyfikowanych, obserwacja powietrzna niestała, dokonana kilkakrotnie, może mimo wszystko zebrać szczegółowe wiadomości i stwierdzić wszelkie zmiany, jakie pozachodziły. Jeśli chodzi o obserwację

oddziałów manewrujących, wiadomości będą niezupełne, ułamkowe i słabo ze sobą powiązane.

65. Przy normalnej wysokości obserwacji 1500 — 2000 m można widzieć gołym okiem do 8, a przez lunetę do 15 i więcej wiorst (kilometrów).

66. Mgła, śnieg, deszcz, zamieć, chmury poniżej 1000 m skracają pole obserwacji; obserwacja pod słońce jest bardzo utrudniona.

67. Silny mróz i spiekota utrudniają pracę silnika, skracają długość lotów, a co za tem idzie i zasięg rozpoznania.

68. Ranek i wieczór — to najlepsza pora do obserwacji.

69. Przy obserwacji z samolotów występuje ostra różnica między powierzchniami zacienionymi a dającymi odblask (błyszczącymi, odbijającymi światło), przyczem pierwsze są znacznie ciemniejsze od ostatnich. Np.: na łące stosunkowo słabo przedeptana dróżka, która z powodu podobnej barwy do tła całej łąki nie zostałaby zauważona przez obserwację naziemną, będzie się uwydatniać przy obserwacji z samolotu jako jasna smuga. Przydeptana i zmięta trawa czynią dróżkę płaską, gładką i skutkiem tego pozbawioną cieni — jasną; na łące zaś cienie, rzucone przez każdą oddzielną trawkę, tworzą ogólnie zaciemnioną, stosunkowo ciemniejszą powierzchnię. Z tego powodu z samolotu można łatwiej zauważyć przedpiersie okopu, pomalowane na kolor trawy, a mało od niej odbijające się przy obserwacji naziemnej.

70. Ze względu na to, że teren obserwuje się z lotu ptaka, wysokość i boczny wygląd przedmiotów można określić jedynie w przybliżeniu według cieni, które z tego względu posiadają doniosłe znaczenie dla obserwatora z samolotu.

71. Właściwość ta stanowi słabą stronę rozpoznania powietrznego, gdyż przedmioty, znajdujące się w cieniu, są trudne do rozpoznania.

72. Wszystkie przedmioty o linjach prostych, rozmieszczone symetrycznie i prawidłowo, ostro rzucają się w oczy i przyciągają uwagę.

73. Ruch przy obserwacji powietrznej, może być zauważony tylko przez długotrwałą obserwację zmiany odległości między przedmiotem poruszającym się, a jakimkolwiek nieruchomym i dobrze widocznym.

74. Za dnia, przy średnich warunkach oświetlenia i pogody, z wyjątkiem deszczu mgły i zasłony dymnej, widać w przybliżeniu następujące oddziały wojska: kompanię piechoty, szwadrony kawalerji, plutony artylerji, dzieśięć wozów.

75. Przy słonecznej pogodzie z wysokości 1700—1800 m widać przedmioty o rozmiarach nie mniejszych od 1 m i oddzielnych ludzi w marszu.

76. Z wysokości 2000 m, przy dobrym oświetleniu, widać grupy ludzi, jeźdźców w szyku luźnym, poszczególne działa, grupy wozów, o ile znajdują się w pobliżu większych przedmiotów, zwracających na siebie uwagę, jak kolumny, biwaki, pozycje.

77. Przedmioty, wymienione w pkt. 74 i 75 najlepiej są widoczne w zimie na śniegu, w lecie na drogach i wydeptanych placach; gorzej — na tle łąki, ogrodu, zaoranego pola, błota, a najgorzej — w krzakach, wśród drzew lub bardzo porytej miejscowości i t. p.

78. Za dnia, przy dobrej pogodzie i w jasne noce, widać z 1000 m i niżej, poszczególnych ludzi, jeźdźców, wozy, kozły karabinów.

79. Przestrzenie zawodnione można przy dobrej pogodzie rozróżniać z każdej wysokości i z odległości do 50 wiorst.

80. Szosy i drogi widać wyraźnie w postaci jasnych pasm w lecie i ciemnych w zimie.

81. Tak samo są widoczne dróżki; wystarczy przejść 25 — 30 razy, by dróżka już była widoczna z góry.

82. Tory kolejowe uwydatniają się w postaci ciemnych smug, bez ostrych załamień; czasem można zauważyć połysk szyn.

Fotografja powietrzna.

83. Zapomocą fotografii powietrznej można uchwycić najdrobniejsze szczegóły, nie dające się zauważyć gołym okiem.

84. Przy fotografowaniu wszystkie przedmioty uwidaczniają, z wyjątkiem barwy, te same oznaki zdradzające co i przy obserwacji wzrokowej.

85. W walce pozycyjnej fotografia powietrzna ma stałe zastosowanie w celu zdjęcia pozycji i bliskich tyłów, zestawienia dokładnych i szczegółowych planów oraz nanoszenia na nie wszystkich zachodzących zmian.

86. W wojnie ruchowej fotografię powietrzną stosuje się dorywczo, w ważnych wypadkach i punktach, jako środek dopełniający i ustalający wyniki obserwacji wzrokowej.

87. Stereoskopowymi fotografiami powietrznymi nazywamy dwukrotne zdjęcie jednej i tej samej powierzchni pod warunkiem, by wysokość z jakiej dokonywa się zdjęć, była jednakowa, a linia lotu aparatu prosta. Odległość między obydwojma położeniami aparatu, z jakich dokonano zdjęć, powinna wynosić 0,1 wysokości lotu; oś aparatu fotograficz-

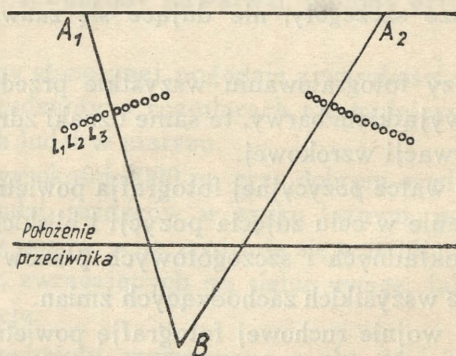

nego powinna być prostopadła w stosunku do powierzchni ziemi.

88. Ponieważ fotografia wymaga sporo czasu na wywołanie klisz i skopjowanie zdjęć, przeto jej wyniki są spóźnione w stosunku do wyników obserwacji wzrokowej.

Obserwacja przy pomocy przyrządów optycznych (lornetki, lunety, peryskopy).

89. Obserwacja przy pomocy przyrządów optycznych nie różni się zasadniczo od obserwacji gołym okiem; zależnie od podziałki przyrządu zwiększa się tylko pole widzenia i szczegółowość obserwacji.

Rys. 1.

90. Obserwacja dokonywana z samolotów przy pomocy przyrządów optycznych jest utrudniona, albowiem przedmioty obserwacji, skutkiem ruchu aparatu, znikają wciąż z pola widzenia.

91. Na podstawie błysku można określić miejsce, w którym znajduje się bateria (rys. 1).

92. Na pozycji ubezpieczającej ustawia się szereg latarni (L 1, L 2, L 3), a ztyłu umieszcza się balon na uwięzi lub punkt obserwacyjny (A 1, A 2). To samo robi się w innym miejscu na tej samej linii. Miejsce latarni i balonu oznacza się na mapie.

93. Z balonów odnotowuje się numery latarni, na których, albo między którymi, zauważono błyski. Na mapie wykreśla się linje, prowadzące od balonów do latarni albo między nimi zależnie od tego gdzie ukazał się błysk; to samo robi się z drugiego balonu. W punkcie przecięcia się obydwóch linii (B) znajduje się bateria.

94. Przez obserwację momentu błysku i momentu dźwięku wystrzału można ustalić odległość baterji, licząc, że głos idzie z szybkością 150 sążni (300 m) na sekundę.

95. Jeżeli błyski nie są widoczne, to można określić rozmieszczenie baterji według dźwięku wystrzałów, przy pomocy specjalnych przyrządów, umieszczonych na kilku punktach obserwacyjnych.

Demaskowanie.

96. Wykrywanie czynności i urządzeń maskowanych przez przeciwnika możliwe jest przy zastosowaniu wszystkich sposobów obserwacji, pod warunkiem, by obserwacja była ciągła lub co najmniej kilkakrotnie powtarzana.

97. Nieodzownym warunkiem przy wykrywaniu jest staranne maskowanie się obserwatora, a to w tym celu, by przeciwnika zaskoczyć nieoczekiwaną dla niego obserwacją.

98. Należy bezwzględnie zestawiać wiadomości, pochodzące z jednego źródła rozpoznania, a dotyczące różnych momentów i zebrane w różnych warunkach, jak również wiadomości z kilku źródeł rozpoznania, odnoszące się do te-

go samego momentu; w pierwszym wypadku koniecznym czynnikiem skuteczności wykrywania jest dokonanie obserwacji przy możliwie różnorodnych warunkach, a więc: w dzień, w nocy, podczas jasnej, pochmurnej pogody, po deszczu, o różnej porze, rano, wieczorem, w południe podczas walki, w czasie zastoju działań i t. d.

99. Naogół wszystkie urządzenia pozorowane mogą być wykryte przez staranną obserwację zainscenizowanych na nich oznak życia, jak również przez badanie jeńców i zdobytych dokumentów; ten ostatni sposób może się również przydać do wykrycia rzeczywistych dobrze zamaskowanych urządzeń.

100. Urządzenia płaskie, umieszczone pionowo (dekoracje) mogą być wykryte przez obserwację zmian kształtu cienia, przyczem obserwacja powinna się dokonywać z samolotu systematycznie i kilkakrotnie w rozmaitych porach dnia.

101. Zasłony i maski poziome można rozpoznać według tej samej oznaki o ile w pobliżu niema przedmiotów, usprawiedliwiających istnienie cienia.

102. Przy stosowaniu sposobów wykrywania, wymienionych w poprzednich punktach, należy się posługiwać fotografią powietrzną.

103. Przedmioty pomalowane na kolor ochronny lub zamaskowane można rozpoznać przy pomocy obserwacji ich cienia, jak o tem mowa w poprzednich punktach lub przy pomocy ich fotografowania, zależnie od warunków — nawet z ziemi; w wypadku mało starannego doboru barw, obliczonego tylko na obserwację wzrokową, barwy, które na oko wydają się jednakowe, na fotografii wyjdą różne i zdradzą przedmiot.

104. Przedmioty pomalowane na barwę ochronną, trudne do wykrycia i przy pomocy fotografii, mogą być rozpoznane przy pomocy fotometrycznej analizy widma.

105. Pozorowane urządzenia perspektywiczne rozpoznaje się przy pomocy fotografii powietrznej.

106. Pozorowane urządzenia wypukłe: okopy, rowy dobiegowe i t. p. rozpoznaje się przy pomocy fotografii stereoskopowej.

ROZDZIAŁ IV.

ROZPOZNANIE MASKOWANIA.

107. Rozpoznanie maskowania ma na celu:

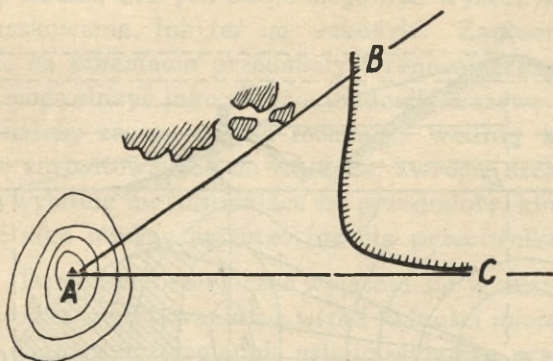
- 1) zdemaskowanie maskowania przeciwnika,
- 2) studjowanie i zbieranie wiadomości o tych danych położenia, które można wykorzystać do maskowania własnych oddziałów.

108. Pierwsze zadanie rozwiązuje się zgodnie z zasadami, wyłożonemi w pkt. 96 — 106. Drugie zadanie rozwiązuje się przez wyjaśnienie:

- 1) przypuszczalnych miejsc rozmieszczenia punktów obserwacyjnych przeciwnika i prawdopodobnego zasięgu obserwacji;
- 2) przestrzeni niewidocznych z tych punktów obserwacji;
- 3) ochronnych cech terenu co do barwy, wyglądu i cieni;
- 4) zjawisk meteorologicznych, mogących wywierać wpływ na maskowanie;
- 5) wiadomości o otaczających przedmiotach, podlegających maskowaniu;
- 6) istnienia materiałów, które mogą być wykorzystane do celów maskowania.

109. Określenia i oznaczenia na mapie pól niewidocznych, dokonywa się w następujący sposób:

pole widzenia z każdego danego punktu obserwacyjnego ogranicza się z boków krańcowymi promieniami widzenia, a na głębokość wyniosłością terenu, przedmiotami terenowymi lub w braku ostatnich ostatecznym zasięgiem wzroku.

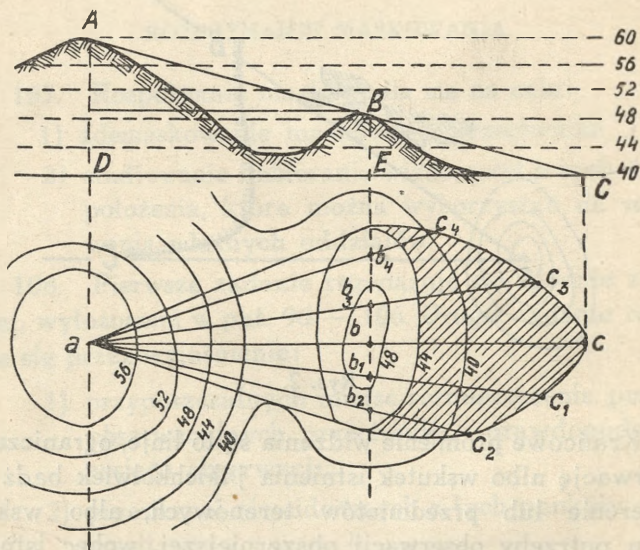
Rys. 2.

Krańcowe promienie widzenia są to linie, ograniczające obserwację albo wskutek istnienia jakichkolwiek bądź przedmiotów w terenie lub przedmiotów terenowych, albo wskutek braku potrzeby obserwacji obszerniejszej, wobec istnienia innych punktów obserwacji, lub też wskutek charakteru rozmieszczenia przeciwnika.

Linia AB i AC (rys. 2) stanowią krańcowe promienie widzenia dla punktu obserwacyjnego A.

W celu ustalenia głębokości przestrzeni niewidocznej, znajdującej się w polu widzenia punktu obserwacyjnego A. (rys. 3) i powstałej wskutek jakiegokolwiek zasłony, wykreśla się linię prostą, łączącą punkt obserwacyjny A z naj-

wyższym punktem zasłony B; odległość mierzy się według podziałki; następnie według warstwicy określa się wysokość punktów A i B w stosunku do średniego poziomu miejscowości (na rys. warstwica 40); głębokość pola niewidocznego B C (w profilu E C) wyraża się: $BE : \text{ctg. } C$ albo $\frac{BE \cdot DE}{AD - BE}$ punkt C, leżący na przedłużeniu linii A B oznacza się na ma-

Rys. 3.

pie według podziałki; w ten sam sposób wyznajduje się punkty C, C1, C2, i t. d., które się łączy ze sobą linią, tworzącą granicę pola niewidocznego. Powierzchnię tego pola na mapie zaciemnia się zlekka.

110. Odnośnie do ochronnych właściwości zabarwienia terenu, należy ustalić panującą barwę terenu, rodzaj, stopień jasności i nasycenia barwy oraz utrwalić to wszyst-

ko przy pomocy farby; to samo należy uczynić w stosunku do innych wybijających się plam terenowych; wyrysować na schemacie w przybliżeniu ich zarysy, uwydatniając szczególnie ostro granice, oddzielające poszczególne plamy rozmaitych barw.

111. Należy w miarę możliwości oznaczyć te przedmioty i fałdy terenu, których cienie mogą być wykorzystane w celach maskowania, lub też im szkodzić. Zaobserwować i umieścić na schemacie przedmioty terenowe, które same przez się mogą służyć jako ukrycie (budowle, krzewy, i t.p.); przytem należy zaznaczyć ich rozmiary, według których można się zorientować co do ich cech; zwrócić szczególną uwagę na wybitnie uwydatniające się przedmioty, które mogą służyć jako punkty orientacyjne dla przeciwnika.

112. Dane meteorologiczne wyjaśnia się w miarę możliwości w drodze wypytywania się wśród ludności miejscowej.

113. Należy bezwzględnie ustalić wymiary przedmiotów (w rzucie poziomym i pionowym od strony przeciwnika) podlegających maskowaniu, ich zarys i barwę, oznaczyć cienie na przedmiocie, tło, charakter terenu ztyłu i wokół danego przedmiotu.

114. Co do materiałów, służących do maskowania, to zależnie od oczekujących robót, należy przez obejrzenie terenu i wywiad wśród miejscowej ludności wyjaśnić czy są: farby, barwne gliny, torf, utrwalcze lub niezbędne do ich przygotowania materiały jak wapno, klej, olej roślinny, krochmal i t. p. Zbadać czy są przybory do malowania jak: pędzle, grabie, wiadra, sita, wagi i t. p.; czy jest woda i w jakiej ilości, płótno, papa, fornier, blacha żelazna i t. p., druty, gwoździe, szpagat i rogoże. Dowiedzieć się czy jest materiał budulcowy i jaki — deski, żerdzie, belki i t. p.,

ich ilość, wymiary, gatunek, stan (zwilgotniałe, zgniłe i t. p.); przy braku lub niewystarczalności materiałów budulcowych wskazać, czy jest las, jego rodzaj, wiek, wysokość i grubość drzew (przybliżona), czy są zarośla, trzcina; wskazać rodzaj gleby i jej pokrycie. Jeżeli okaże się konieczność przygotowania materiałów na miejscu, należy oznaczyć miejsca, w którychby można było to skutecznie w ukryciu przed przeciwnikiem.

115. Przy rozpoznaniu terenu, należy kolejno określać środki maskowania celem ukrycia przedmiotów istniejących jak również ustalić miejsca i środki do wzniesienia pozorowanych urządzeń i dokonania działań pozornych.

116. Należy mieć na uwadze, że maskujemy nietylko pozycję ale i tyły, i dlatego ostatnie muszą być z punktu widzenia maskowania rozpoznane.

117. By maskowanie mogło liczyć na powodzenie w stosunku do obserwacji powietrznej przeciwnika, należy bezwzględnie jeszcze przed rozpoczęciem robót dokonać z samolotów zdjęć fotograficznych maskowanego odcinka, a ponadto w ten sam sposób stale sprawdzać wyniki dokonywanych robót. Oprócz fotografii powietrznej pożądana jest obserwacja wzrokowa z samolotów, dokonywana przez specjalistę maskowania.

ZASTOSOWANIE MASKOWANIA.

ROZDZIAŁ I.

ZASADY OGÓLNE.

Postanowienia ogólne.

118. Sposoby maskowania zależne są od odległości od przeciwnika, charakteru terenu, pory roku i dnia, pogody, od zadania, jakie oddziały mają do wykonania, a wreszcie od rodzaju obserwacji, jaką przeciwnik może zastosować w danym wypadku.

119. Ukrycie powinno przedewszystkiem dążyć do tego, by przeciwnik nie mógł ustalić składu i ugrupowania naszych sił oraz urządzeń, a tem samem rozpoznać naszych prawdziwych zamierzeń.

O ile całkowite ukrycie nie jest możliwe, należy zwracać uwagę na ukrycie najważniejszych odcinków i oddziałów. Na ukrycie tych najważniejszych przedmiotów powinny być skierowane wszystkie siły maskowania, ponieważ ważniejsze jest całkowite ukrycie części, niż złe ukrycie całości.

120. We wszystkich wypadkach, jak tylko okoliczności na to pozwolą, należy przy pojawianiu się samolotów wyznaczać obserwatorów na miejscu, posiadających dostateczne pole widzenia. Miejsce ich w każdym razie powin-

no być wiadome wszystkim oddziałom. Zależnie od położenia i rozmieszczenia wojsk, wyznacza się mu sygnały, przy pomocy których alarmują o pojawieniu się nieprzyjacielskiego samolotu.

121. Im większy jest obserwowany przedmiot, tem łatwiej go zauważyć i rozpoznać; dlatego we wszystkich wypadkach, zależnie od położenia, należy dążyć do rozrzucania wszystkich maskowanych przedmiotów. Na postoju rozmieszczać oddziały w kilku osiedlach, a przy biwakowaniu nie urządzać jednego wspólnego biwaku, lecz rozdrabniać na możliwie najdrobniejsze części. W marszu rozdzielać oddziały na nieduże kolumny, podążające równoległemi drogami. Oddziały broniące się ustawiać rzutami i unikać zajmowania szerokich, ciągłych pozycji obronnych; rozmieszczenie grupami pozwala na lepsze wykorzystanie naturalnych zasłon terenowych i uniewidocznienie naszych oddziałów.

122. We wszystkich wypadkach, kiedy może wchodzić w rachubę obserwacja przeciwnika z punktów obserwacyjnych lub balonów na uwięzi, należy przy ugrupowaniu i posuwaniu się korzystać z pól niewidocznych, powstałych wskutek nierówności terenu lub różnych przedmiotów terenowych; owe pole niewidoczne należy w miarę możliwości zawczasu oznaczyć na mapie.

123. W każdym ugrupowaniu oddziałów i urządzeń należy w miarę możliwości wybierać miejsca pokryte zarostami, wąwozy, rozpadliny, parowy, krawędzie lasów i osiedli, aleje, zagajniki, ogrody, ruiny, żywopłoty, rowy, nasypy i wykopy dróg. Im bardziej teren jest wielobarwny i różnorodny pod względem rzeźby, barwy i przedmiotów terenowych, im więcej znajduje się na nim cieni, tem wygodniejszy jest on do ukrycia.

124. W braku naturalnych zasłon można sztucznie stworzyć dużą ilość przedmiotów; powinna je cechować jak największa naturalność i całkowita harmonia. W tym wypadku jednak należy być bardzo ostrożnym, ponieważ każda zmiana w wyglądzie terenu wzbudzi podejrzenie przeciwnika. Dlatego też należy się uciekać do tego środka tylko: 1) wobec braku innych możliwości maskowania; 2) jeśli są podstawy do przypuszczenia, że odcinek ten dotychczas jeszcze nie był starannie oglądany przez rozpoznanie powietrzne; 3) gdy poczynione zmiany nie mogą wzbudzać podejrzenia, np.: zjawienie się stogów siana na łące albo snopów zboża w polu i t. d.

125. We wszystkich tych wypadkach należy unikać ugrupowania w pobliżu ostro zarysowanych przedmiotów terenowych lub na granicach, uwytatniających się na ogólnym tle terenu.

126. W ruchu należy wykorzystać te same cechy ochronne terenu, to jest rzeźbę i zarys, barwę, przedmioty terenowe i ich cienie.

127. Drogi marszu należy wybierać, o ile na to pozwalają zadania włożone na oddziały, w terenie zakrytym, bogatym w roślinność i wszelkie przedmioty terenowe.

W zimie nie maszerować naprzelaj, lecz wyłącznie drogami. W lecie naodwrot, unikać marszu drogami. Należy dążyć do ukrycia, korzystając z fałd terenu, parowów, rozpadlin, lasów, zagajników, zarośli, płotów, osiedli i t. p., starając się zawsze być w cieniu. Przebywanie miejsc odkrytych należy uskutecznić pośpiesznie, pojedynczo albo małymi grupami, żeby nie ściągnąć na siebie uwagi obserwatora. Na przerwy w marszu i na odpoczynki należy wybierać miejsca zakryte.

128. Przy nadlocie samolotu należy się zatrzymać i nie poruszać, dopóki samolot nie zniknie z widoku. Przerw w marszu nie powinno się dokonywać ze szkodą dla szybkości, wymaganej względami natury operacyjnej.

129. W wypadku, jeżeli przeciwnik zauważy ruch, należy go w miarę możliwości wprowadzić w błąd przez posuwanie się w fałszywym kierunku; zmiana kierunku fałszywego na właściwy powinna nastąpić w miejscu dobrze zakrytym.

130. Jeżeli położenie na to pozwala, należy dokonywać przesunięć podczas złej pogody: mgły, deszczu, śniegu, lub gdy obłoki utrudniają obserwację z samolotów. W tych wypadkach należy jednak stosować wskazane sposoby maskowania przed samolotami, ponieważ mgłę można do pewnego stopnia przejrzeć z góry, a pogoda może się poprawić.

131. W celu ukrycia przesunięcia oddziałów można zastosować zasłonę dymną przy pomocy (zależnie od warunków) świec dymnych lub artyleryjskich pocisków dymnych, wreszcie przez podpalenie przed frontem uchodzących oddziałów, trawy, słomy, chróstu, gałęzi, stogów siana, snopów zboża, osiedli, jeśli oczywiście kierunek wiatru na to pozwoli.

132. Bez zezwolenia dowódcy nie wolno rozpoczynać ostrzeliwania samolotów; ostrzeliwanie przeciwnika należy rozpoczynać z możliwie najmniejszych odległości, a to w tym celu, by się przedwcześnie nie zdradzić.

133. Przy budowie wszelkich urządzeń należy dążyć do tego, by jak najmniej zmieniać dotychczasowy wygląd terenu; jest to tem ważniejsze, im bliżej przeciwnika uskutecznia się roboty i im bardziej monotony i jednolity jest

teren (co do barwy, rzeźby, zarysu i przedmiotów terenowych).

Działania pozorne.

134. Cel działań pozornych polega na wywołaniu u przeciwnika wrażenia o obecności naszych oddziałów tam, gdzie ich w rzeczywistości nie ma, albo fałszywego wyobrażenia o istocie naszych prawdziwych zamiarów, np : w walce zaczepnej o pasie głównego natarcia, w walce obronnej o rozmieszczeniu naszych głównych sił obronnych. Przez to zmuszamy przeciwnika do przedwczesnego rozwinięcia się oraz zdradzenia składu i ugrupowania swych sił i t. d.

W celu zadośćuczynienia wspomnianym wyżej wymaganiom, oddziały, przeprowadzające działania pozorne, nie powinny wiedzieć o pozornym charakterze działań, w których biorą udział; wyjątek stanowią tylko ci, których wyższy dowódca uzna za stosowne poinformować. Zdarzają się wypadki, że dla osiągnięcia powodzenia działań pozornych musi się poinformować o nich wszystkich uczestników. Mimo wszystko roboty przygotowawcze powinny być prowadzone jednakowo intensywnie na wszystkich odcinkach.

135. Wszystkie środki, służące do przygotowania i wykonania działań pozornych, powinny być uzgodnione między sobą i ściśle odpowiadać położeniu, a to w tym celu, by przeciwnikowi nie zdradzić swego pozornego charakteru i utrzymać go w przekonaniu o powadze przygotowanej operacji.

Działania pozorne powinny się odbywać na odcinku, posiadającym znaczenie dla jednej z walczących stron; przy przeprowadzaniu działań pozornych powinno się u przeciwnika wywołać wrażenie dużej ilości oddziałów, które

biorą w nich udział; działania te powinny cechować: energia i zdecydowanie.

Jeśli zajdzie potrzeba, działania pozorne powinny być wykonane tak starannie i wyczerpująco, by przeciwnik nie miał najmniejszej wątpliwości co do szczerości naszych zamiarów.

136. Przygotowanie i rozpoczęcie działań pozornych powinno się dokonywać przed przygotowaniem i urzeczywistnieniem głównego natarcia jak i innych rzeczywistych działań. W ostatecznym razie działania rzeczywiste i pozorne mogą się rozpocząć jednocześnie, a to w tym celu, by przeciwnik, przygotowując się do odparowania ciosu na odcińku działań pozornych, dopomógł nam w urzeczywistnieniu naszej prawdziwej operacji.

137. Jeżeli działania pozorne przygotowuje się wcześniej, należy dać przeciwnikowi możliwość wywiedzenia się o nich; w tym celu rozpowszechnia się fałszywe wiadomości, podrzuca się fałszywe dokumenty, zostawiając je przy zabitych, na miejscach postoju i t. p.

Wszelkie przygotowania do działań pozornych (przewóz i wyładowanie oddziałów, ich koncentracja na miejscu działań pozornych) należy zaopatrywać w środki maskowania, ale niedbale wykonane.

138. W razie konieczności, jeżeli położenie na to pozwala, można organizować działania pozorne w kilku punktach, trzymając się wyżej wspomnianych zasad: uzgadniając je jak najściślej między sobą. W tych wypadkach należy przedsięwziąć jedno działanie pozorne rozmyślnie nieudolnie i źle zamaskowane; działanie to powinno być zrozumiane przez przeciwnika jako działanie pozorne. Drugie natomiast działanie powinno się przeprowadzać nadzwyczaj

starannie, by przekonać przeciwnika, że ono właśnie stanowi główne uderzenie.

139. Należy koniecznie dążyć do tego, by pozorny charakter wszelkich działań nie był za nadto jawny; dlatego należy przygotowania do działań pozornych maskować tak samo jak przygotowania do działań rzeczywistych, pomijając jednakże niektóre środki ostrożności.

Urządzenia pozorowane.

140. Miejsce rozmieszczenia urządzeń pozorowanych powinno odpowiadać wszystkim wymaganiom natury taktycznej i technicznej, w takim samym stopniu jakgdyby to były urządzenia rzeczywiste; w ten sposób przeciwnik nie będzie wątpił w prawdziwość i możliwość urządzeń pozorowanych.

141. Wszystkie urządzenia pozorowane powinny być również maskowane, tylko nie tak starannie i szczegółowo jak prawdziwe.

142. Wszystkie szczegóły urządzeń pozorowanych powinny być ściśle uzgodnione między sobą.

143. Podczas robót nad urządzeniami pozorowanymi należy ściśle przestrzegać kolejności ich wykonania w czasie i uważać, by terminy w jakich się ukazują nowe urządzenia pozorowane zgadzały się z czasem, jaki jest konieczny do wykonania odpowiednich urządzeń rzeczywistych.

144. Przy urządzeniach pozorowanych należy odtwarzać pozory ich wykorzystania jako urządzeń prawdziwych; z pozorowanych stanowisk artylerji i gniazd karabinów maszynowych otwierać czasami ogień, zapalać ogniska, udawać ruch i t. p.

ROZDZIAŁ II.

MASKOWANIE POSZCZEGÓLNYCH PRZEDMIOTÓW.

Maskowanie strzelca w miejscu.

145. Strzelcy, obserwowani z samolotu, wydają się jako ciemne plamy lub punkty; na śniegu, jasnym gruncie i drodze są dobrze widoczne ich cienie. Przy obserwacji naziemnej postać ludzka uwydatnia się przez symetrię jasnych plam twarzy i rąk, zarys głowy i ramion, przez błyszczące przedmioty wyposażenia i uniundurowania (guziki, sprzączki, bagnety i t. d.).

146. Odzież strzelca powinna możliwie jak najbardziej harmonizować z ogólną barwą terenu, w jakim odbywają się działania. W każdym razie w ubraniu strzelca niedopuszczalne są duże plamy barw, odróżniających się wybitnie od barw przeważających w danym terenie. To samo dotyczy przedmiotów błyszczących (guziki, klamry, sprzączki, lakierowane daszki i t. p.), które powinny być owinięte lub zakryte w jakikolwiek inny sposób.

147. Przy maskowaniu strzelców należy wykorzystać: 1) drobne nierówności terenu (rowy, doły, leje od pocisków, nieznaczne wyniosłości terenu, pagórki i t. p.); 2) drobne przedmioty terenowe (kupy chróstu, pokłady kamienne, duże kamienie, pnie, snopy zboża, stogi siana, plecionki, płoty, krzewy, ruiny i t. p.; 3) miejsca na które pada cień od

przedmiotów terenowych, wyliczonych w pkt. 1 i 2; 4) miejsca, harmonizujące z barwą ubrania.

148. Na miejscach odkrytych należy przybierać postawy, utrudniające rozpoznanie figury ludzkiej; siadać, klękać, przysiądać, wciągać głowę w ramiona, obie lub jedną rękę chować za plecy lub do kieszeni. Przytem wskazane jest narzucać na siebie płaszcz, namiot, rogożę, specjalnie pomalowane płótno, lub cokolwiek innego, harmonizującego z barwą terenu.

149. Ruszać się, wstawać, kłaść się, zmieniać postawę należy powoli i ostrożnie, szczególnie w terenie jednobarwnym, ubogim w nierówności i przedmioty terenowe, np. na śniegu. Karabin należy trzymać poziomo, przykrywając bagniet.

150. W czasie lata, w terenie porośniętym lasem lub krzakami, stosuje się płaszcze ochronne; na łące stosuje się maski-kobierce, maski-ubrania i maski-hełmy, w zimie białe lub ochronne płaszcze. Poza tem można stosować ścięte gałęzie, pęki trawy, słomy, siana, chróstu, rogoże, płótna namiotowe i t. p. materiał podręczny; można również wysmarować ziemią twarz, ręce i błyszczące przedmioty wyposażenia.

Maskowanie strzelca w ruchu.

151. Podczas ruchu strzelec uwydatnia się (poza oznakami wyliczonymi w pkt. 145) przez miganie nóg i wymachiwanie rąk. (Szczególnie daje się to zauważyć podczas posuwania się wzdłuż frontu). Fakt posuwania się strzelca na froncie rozpoznaje się łatwo przy obserwacji naziemnej, wskutek zmiany jego położenia w stosunku do przedmiotów terenowych; ta sama okoliczność wpływa na łatwiejsze roz-

poznanie strzelca przez lotnika. Przy posuwaniu się w kierunku na obserwatora, ma on utrudnioną obserwację. W nocy strzelec demaskuje się przez odgłos swoich kroków, stuk i pobrząkiwanie broni i oporządzenia, a także przez palenie.

152. W pasie dostępnym dla obserwacji z samolotów należy ciągle uważać, czy nie ukazuje się samolot, a jeżeli tak, to wówczas kłaść się w cieniu jakiegokolwiek przedmiotu terenowego, np.: rowu, drzewa, płotu i t. p. Na zupełnie otwartym i równym terenie należy wprost położyć się na ziemi i przylgnąć do jakiegokolwiek przedmiotu, o ile taki się znajduje. Im niżej leci samolot, tem staranniej należy się ukrywać.

153. W zimie, podczas posuwania się drogą, należy się zatrzymać, nie schodząc z niej i przysiąść; to samo należy uczynić posuwając się naprzelaj, jeśli w najbliższej okolicy niema przedmiotów ciemnych i rzucających cienie. Naogół w zimie należy unikać posuwania się po miejscach odkrytych i naprzelaj po niewydeptanym śniegu.

154. W sferze możliwej obserwacji z balonów na uwięzi i naziemnych punktów obserwacyjnych, należy *zawczasu* (na mapie) oznaczyć ukryte podejście i pola niewidoczne: parowy, wąwozy, rozpadliny, drogi ukryte w fałdach terenu, i wykorzystywać je w celach posuwania się.

155. Należy unikać maszerowania po takich terenach, których tło odcina się jaskrawo od barwy munduru strzelca.

156. Podczas posuwania się należy stale wykorzystywać cienie przedmiotów terenowych, szczególnie tam, gdzie zacienione plamy terenu zmieniają się naprzemian z silnie oświetlonemi.

157. Podczas posuwania się należy w miarę możności ukrywać się za pagórkami, wyniosłościami i wszelkimi fał-

dami terenu, w wąwozach i rozpadlinach, posiadając jednocześnie wgląd w teren. Lasy, zboża, krzewy, osiedla, wały, ruiny i inne przedmioty terenowe należy wykorzystywać w celach ukrycia.

158. W terenie otwartym należy unikać posuwania się wzdłuż przypuszczalnego frontu przeciwnika, a posuwać się wprost na niego; jeżeli pozwala na to położenie i jeśli się można spodziewać obserwacji przeciwnika, posuwać się przy pomocy pełzania.

159. Przesuwanie się przy pomocy pełzania można skutecznie: 1) leżąc na brzuchu twarzą ku ziemi i nie podnosić głowy bez specjalnej przyczyny, przywierając mocno ciałem do ziemi; przytem strzelec jest całkowicie rozpostarty i kolejno wysuwa prawą rękę i prawą nogę, a potem lewą rękę i lewą nogę, nie odrywając ich od ziemi; 2) opierając się na łokciach, wysuwać je jednocześnie naprzód, podciągając na nich tułów; 3) opierając się na łokciach i na końcach palców, przesuwając je kolejno jak w pkt. 1; 4) opierając się na łokciach i kolanach (na czworakach). Pierwszy i drugi sposób są bardziej powolne, ale zato postać jest najmniej wysoka; dlatego też należy używać tych sposobów w terenie zupełnie płaskim, zaledwie porośniętym bardzo niską trawą, albo bardzo małymi kępami.

160. Jeżeli zachodzi konieczność posuwania się skokami, należy to czynić od zasłony do zasłony (poszczególne krzewy, drzewa, snopy zboża, stogi siana), pochylając się w biegu ku ziemi. Skoki należy wykonywać możliwie krótkie, naprzemian z pełzaniem; do pełzania należy wybierać miejsca porośnięte wysoką trawą, drobnymi krzewami, rowy i t. p. W ten sposób obserwator traci strzelca na pewien czas z widoku i rozpraszając swoją uwagę, nie może go odrazu

zaobserwować w chwili, gdy on ukazuje mu się na nowo w całej wysokości.

161. Przy maskowaniu w ruchu należy się posługiwać materiałem podręcznym, ściąć duże gałęzie z liśćmi i posuwać się trzymając je w ręku, albo przywiązując czemkolwiek do tułowia. Można się również posługiwać tyczkami, suchymi gałązkami, trawą, snopami, zwłaszcza w tych wypadkach, gdy się trzeba zatrzymać i położyć.

162. Posuwając się drogą, należy iść stroną wysadzoną drzewami, krzewami, w rowie, wzdłuż płotów, ogrodzeń, zbóż i po bokach drogi.

163. Wyniosłości należy obchodzić wokół stoku, unikając pokazywania się na wierzchołku; posuwając się wzdłuż wałów, grzbietów, płotów, ogrodzeń, należy to czynić w miarę możliwości w ten sposób, by się nie pokazywać przeciwnikowi, maszerując jeden za drugim.

164. Na szczyty i grzbiety należy się wysuwać zapomocą pełzania; to samo stosować przy wychodzeniu z wąwozów, parowów, rozpadlin, kotlin.

165. Przy zbliżaniu się do poszczególnych budowli (szałasów, budek strażniczych, ruin, młynów) należy podchodzić od tej strony, gdzie jest mniejsza przestrzeń odkryta. Najlepiej jest zbliżać się do osiedli poprzez krzaki albo podpełznąć rowami.

166. Do dużych osiedli lub podwórz podchodzić od strony ogrodu i opłotków i to z tej strony, gdzie one są otoczone parkanami lub zakryte żywopłotem.

167. Do domów należy się zbliżać od strony ściany, nie posiadającej okien; jeśli potrzeba zajrzeć do okna, albo podsłuchać pod niem, podpełznąć wzdłuż ściany; zaglądać do okna nocą, nie przybliżając doń twarzy.

168. Maszerując przez ulicę osiedla, należy się trzymać strony zacienionej.

169. Maszerując lasem, należy przepęłzać napotymane przesieki, polany — obchodzić lub przepęłzać. Unikać marszu drogami, a posuwać się w pewnej odległości od nich, zależnie od gęstwiny lasu. W lesie maszerować możliwie cicho, zwracając baczną uwagę na każdy głos, stuk, szelest liści i t. p.

170. Przy wyjściu z lasu należy się ukrywać za drzewami lub w krzakach, rozsuwając je możliwie powoli i cicho; jeżeli las jest rzadki i bez podszycia, należy wypęłzać, rozglądać się i podnosić się powoli i ostrożnie.

171. Przy marszu wzdłuż lasu, krzaków i płotów należy się ich trzymać możliwie jak najbliżej.

172. Wśród zbóż, wysokiej trawy, zarośli i krzaków należy się posuwać powoli i ostrożnie, zwłaszcza jeżeli teren jest odkryty i może być zdaleka obserwowany; należy je stopniowo rozsuwać, starając się przytem wykorzystać podmuchy wiatru, który je kołysze.

173. Podczas zwiadów nocnych należy się posuwać jak najostrożniej, a w celu uniknięcia potykania się podnosić wysoko nogi i stąpać możliwie cicho, starając się posuwać po bardziej miękkim gruncie; przestrzegać tego i zimą, uważając, by śnieg nie skrzypiał pod nogami.

174. W nocy unikać biegu; nie przeskakiwać przez rowy, płoty, ogrodzenia, lecz przechodzić lub przepęłzać przez nie.

175. Wszystkie kołyszące się przedmioty należy przyciągać i przywiązywać, żeby się wzajemnie nie uderzały; w ładownicach nie umieszczać pojedynczych naboí lub magazynków; w plecaku nie przechowywać przedmiotów brzęczących lub uderzających o siebie; kociołek wypchać tra-

wą, liśćmi, mchem lub sianem i owinać go dobrze z zewnątrz.

176. W nocy unikać zbliżania się do wąwozów i kotlin jak również wysuwania się na grzbiet wyniosłości; w razie konieczności czynić to tylko pełzając.

177. Usłyszawszy w pobliżu siebie kroki lub ruch, należy się natychmiast położyć.

178. W razie oświetlenia terenu przez reflektor i doścania się w jego promienie, należy pozostać bez ruchu, opuściwszy karabin, by ukryć błysk bagnetu. Jeżeli się promień tylko przybliża, położyć się za jakimkolwiek przedmiot terenowy, by się możliwie mniej uwydatnić, a głównie być w cieniu. Karabin opuścić, by ukryć błysk bagnetu.

179. Zauważywszy zbliżającego się przeciwnika, należy przerwać ruch i ukryć się w krzakach, za drzewami, budynkami, w ruinach, położyć się w rowie, w dole, w kupie liści, chróstu, schować się za kępami, kamieniami, zwalonymi drzewami, unikając za wszelką cenę otwarcia ognia.

180. Celem zamaskowania ruchu w lecie, strzelcy mogą stosować płaszcze ochronne w terenie porośniętym lasem lub krzewami. Maski-kobierce i maski-ubrania dobrze maskują tylko przy przesuwaniu się z zastosowaniem pełzania, dlatego też stosuje się je na łące w razie konieczności przybliżenia się do przeciwnika na bardzo krótką odległość. Maski-hełmy stosuje się tylko przy obserwacji w miejscu (rysunki 4, 5, 6).

181. W zimie należy stosować białe płaszcze tam gdzie na całej drodze marszu strzelców lub na większej jej części leży śnieg. Na terenie porośniętym lasem lub krzewami, lub posiadającym jakiekolwiek inne ciemne plamy,

można stosować i płaszcze ochronne. Jeżeli strzelcy posiadają narty, należy ich górną powierzchnię pomalować na białą.

Rys. 4.

Rys. 5.

Rys. 6.

Maskowanie oddziału piechoty w marszu.

182. Kolumna piechoty widoczna jest z samolotu jako nieprzerwane ciemne pasmo; widać błysk bagnetów.

183. Piechota maszeruje naprzęta po zacienionych bokach drogi, rowami. Jeżeli oddział jest niewielki, należy przebywać odkryte miejsca, rozbijając się na drobne części, posuwające się drobnymi kolumnkami.

184. Przy zjawieniu się samolotu piechota powinna wziąć broń do nogi i ukryć błysk bagnetów. Jeśli oddział jest nieznaczny i teren na to pozwala, należy położyć się w rowach lub wprost wzdłuż boków drogi, rozsypać się w krzakach lub kryć się pod drzewami. Jeżeli jest las — ukryć się w nim. Przy przechodzeniu osiedli stawać pod budynkami w ich cieniu. Słowem należy wykorzystać wszystkie przedmioty, w których cieniu można się ukryć. To samo na-

leży uczynić z chwilą pojawienia się samolotu w nocy przy świetle księżyca lub sztucznem oświetleniu; w zimie nie należy schodzić z drogi. Wszystkie te środki należy stosować bardzo szybko i to bezpośrednio po zauważeniu samolotów, do chwili póki one nie znikną.

185. Drobne oddziały i grupy powinny nawiązywać łączność między sobą przez naśladowanie głosów ptaków i zwierząt lub przy pomocy innych umówionych znaków, nie zwracających uwagi przeciwnika; unikać nawoływania, rozmowy lub wywołania jakiegokolwiek szmeru, zwłaszcza w nocy.

186. Przy zbliżaniu się drobnych oddziałów i grup do zakrytych przedmiotów terenowych (lasów, osiedli, wąwozów), należy wysłać naprzód w ich kierunku poszczególnych ludzi, którzy zbliżając się, zastosowują wszystkie środki maskowania pojedynczego strzelca. Reszta oddziału pozostaje w miejscu zakrytem, oczekując znaku. W ten sam sposób należy postępować przy wychodzeniu z zakrytych przestrzeni na otwarte miejsca.

187. Przy przemarszu ulicami należy maszerować gęsiego wzdłuż ścian domów po stronie cienistej.

Maskowanie karabinów maszynowych.

188. Karabiny maszynowe maskuje się: 1) przez umieszczenie ich w cieniu i na ciemnem tle, nie zdradzającym stanowiska karabina i jego obsługi i 2) przez rozmieszczenie ich w specjalnych okopach lub niewielkich zagłębieniach (rowy, wyżłobienia, urwiska, leje od pocisków, krzewy, skraje lasu, ogrodzenia, płoty, budynki, snopy zboża i t. p.). Jednocześnie należy unikać rozmieszczania karabinów w pobliżu uwydatniających się przedmiotów terenowych.

189. Zależnie od terenu i rozporządzalnego czasu można w celu ukrycia karabinów maszynowych budować zasłony lub robić maski z krzewów, gałęzi i t. p.

190. Należy wybrać i przygotować jak najwięcej stanowisk dla karabinów maszynowych, w miarę możliwości zawczasu zamaskowanych i kolejno z nich korzystać. Stosuje się to w wypadku wstrzeliwania się w nie artylerji, jak i w celu wywołania u przeciwnika fałszywego wyobrażenia o ilości posiadanych przez nas karabinów maszynowych. Dla tego celu nieodzowne są zakryte drogi od jednego stanowiska do drugiego i szybkie przerzucanie karabinów maszynowych.

191. Wszelkie przesunięcia karabinów maszynowych na polu walki muszą się odbywać bezwzględnie skrycie; ludzie muszą się przytem poruszać podobnie jak wywiadowcy; karabin maszynowy nakrywać lub w cokolwiek owijać.

192. W braku zakrytych dróg dla karabinów maszynowych należy przesuwanie ich uskuteczniać pod przykryciem zasłony z dymu, wznoszonej na przedzie przez strzelców lub obsługę karabinów maszynowych przy pomocy granatów dymnych. Jeśli karabiny maszynowe rozmieszczono zawczasu, można urządzić maski pionowe.

193. Przy zaopatrywaniu karabinów maszynowych w pociski należy posługiwać się zakrytymi podejściami, stosując wszelkie sposoby maskowania.

194. By nie zdradzić za wcześnie rozmieszczenia karabinów maszynowych, powinno się otwierać z nich ogień jak tylko można najpóźniej, na małe odległości.

195. Wskazówki odnoszące się do maskowania karabinów maszynowych powinny być również brane pod uwagę przy rozmieszczeniu białek amunicyjnych.

Maskowanie kawalerji w miejscu.

196. Jeździec, obserwowany z samolotu ma wygląd ciemnej kreski; jego cień, zwłaszcza na jasnym gruncie, jest znacznie większy niż strzelca pieszego.

197. Jeźdźcy, w celu ukrycia się przed obserwacją, powinni wykorzystywać ochronne właściwości terenu, podobnie jak strzelcy piesi. O ile tylko można, należy się spieścić i stawać z tej strony konia, gdzie pada cień. W niektórych wypadkach nie jest wyłączona możliwość przemalowywania konia na kolor terenu.

198. Kawalerja jest widoczna z samolotu jako linja poprzerywana; podczas marszu drogą podnosi większy kurz, na jasnej glebie widoczniejsze są cienie. Obserwacja naziemna może zauważyć kawalerję, zwłaszcza w nocy, słysząc rozmowy, brzęk broni, rzenie i tętent koni na twardym gruncie.

199. Kawalerja powinna się posuwać po bokach dróg, albo naprzelaj (wyjątek stanowi zima). Jeżeli wzdłuż drogi jest rów, powinien się nim posuwać jeździec za jeźdźcem. Jeżeli wzdłuż drogi znajdują się krzewy, ogrodzenia, żywopłoty, płoty lub inne przedmioty, rzucające cień, należy się posuwać po tej stronie drogi, gdzie one się znajdują i w ich cieniu.

200. W miarę możliwości należy się posuwać w szyku rzędami, pokrywając płótnami namiotów co drugą parę koni. Naprzelaj posuwać się nieforemnymi masami, któreby przypominały stado. Jeźdźcy powinni przytem pochylać się nad końmi.

Maskowanie kawalerji w marszu.

201. Z chwilą pojawienia się samolotu, jeśli tylko można, zjeżdżać z drogi. Ukrywać się w lesie lub pod oddzielne-

mi drzewami, o ile znajdują się wzdłuż drogi, a także w cieniu fałd terenu i wogóle wszystkich przedmiotów terenowych. Spieszać się i kłaść konie, jeżeli są do tego przyuczone, umieszczać ludzi z tej strony, na którą pada cień konia.

202. Przestrzenie otwarte należy przebywać szybko, skokami od zasłony do zasłony, po uprzednim spatrolowaniu terenu. Ponadto, wobec możliwości pojawienia się samolotów przeciwnika, należy unikać posuwania się w określonym szyku oraz szybkiego przebywania otwartych przestrzeni, ponieważ zwraca to uwagę lotników.

203. Jeżeli droga biegnie przez siekaj, kawalerja powinna się posuwać nie drogą, lecz pod osłoną drzew wzdłuż przesieki. Jeśli gęstwina lasu na to nie pozwala, należy się posuwać drogą, a z chwilą usłyszenia zbliżającego się samolotu zjeżdżać do lasu pod osłonę drzew. Polany w miarę możliwości objeżdżać lasem lub jego krajem po stronie cienia.

204. Podczas posuwania się zachowywać całkowitą ciszę: nie rozmawiać, starannie przyciągać broń i oporządzenie, żeby nie pogrząkiwało, szable przytrzymywać lub owinać czymkolwiek pochwy. W czasie rozpoznania nocnego nie palić.

Maskowanie artylerji w miejscu.

205. Działa, przodki i jaszczce powinny być zamaskowane; jeżeli to jest niemożliwe, powinny być pomalowane na kolor ochronny (rys. 7).

206. Nie wolno ustawiać dział, jaszczy i przodków w regularnych odstępach i odległościach. Ustawiać je należy wśród roślinności, wzdłuż rowów, ogrodzeń, płotów, wśród ruin, kup chróstu, stogów siana lub snopów zboża od strony

cienia. Ustawiać je na granicy powierzchni o różnych barwach: uprawionego pola i łąki, ścierniska i zaoranej ziemi, na miedzach; w zimie na granicy śniegu i nagiej ziemi.

207. W braku dostatecznej ilości zasłon naturalnych należy rozdzielić działa, przodki i jaszczke na nieduże grupy, rozstawić je bez systemu i przykryć trawą, gałęziami, chróstem, snopami, słomą, płaszczem, namiotami płótnami pomalowanymi na kolor ochronny lub zamaskowanymi i maskami-kobiercami. Należy się starać ukryć błysk metalowych części oraz zniekształcać cienie.

Rys. 7.

208. Na długotrwałych postojach (w wypadkach wskazanych w pkt. 207) budować zasłony.

209. W ten sam sposób maskuje się samochody pancerne i czołgi.

Maskowanie artylerji w marszu.

210. W celu zamaskowania typowego wyglądu zaprzęgów należy nakryć środkowe pary koni a również działa i przodki odpowiednio pomalowanymi płótnami.

211. W miarę możliwości posuwać się po bokach drogi z tej strony, gdzie się znajdują drzewa, ogrodzenia, krzaki,

budowle (strona zacieniona). Ludzie powinni iść z tej strony dział, na którą pada cień.

212. Przy ukazaniu się samolotu należy w miarę możliwości zjechać z drogi i ukryć się w krzakach, albo na skraju lasu, lub też zjechać na kraj drogi i stanąć w cieniu przydrożnych drzew, płotów, ogrodzeń, budowli i t. p. Jeśli działa nie były zakryte w czasie marszu, narzucić na nie czapraiki, płachty brezentowe, płaszcze i t. p. Ludzi należy porozmieszczać między kołami działa i łożem, kołami jaszczy i przodków; przednie i środkowe pary koni zawrócić pod kątem do dyszla.

213. W czasie marszu kolumny, złożonej ze wszystkich rodzajów broni, nie mieszać w miarę możliwości artylerji z piechotą. Jeżeli zaś jest to niezbędne, to w takim razie pomiędzy oddziałami artylerji umieszczać oddziały piechoty o różnych stanach liczebnych; w przeciwnym bowiem razie, gdy piechota ukryje się z chwilą, pojawienia się samolotu, regularne odległości pomiędzy oddziałami artylerji ułatwią jej odkrycie.

Maskowanie taborów w miejscu.

214. Wozy taborowe powinny być zamaskowane lub pomalowane na kolor ochronny. Następnie należy je maskować w myśl wskazówek, przewidzianych dla maskowania sprzętu artylerji: rozbijać je na nieduże, niesystematycznie rozrzucone grupy, ustawione w zakrytych miejscach, przykrywać gałęziami, słomą, snopami, namiotami, płaszcami, płachtami brezentowymi, czapraakami i t. p.

Maskowanie taborów w marszu.

215. Tabory, parki i kuchnie polowe powinny się poruszać oddzielnie od piechoty i kawalerji.

216. Wozy, jaszczce i kuchnie połowe przykrywać sianiem, słomą i gałęziami.

217. Maszerować o ile można bokami drogi, po stronie zacienionej i w różnych odległościach.

218. Przy ukazaniu się samolotu zatrzymać się, zjechać z drogi i ukryć się w cieniu przedmiotów terenowych (patrz odpowiednie punkty o artylerji).

219. W celu wywołania u przeciwnika wrażenia wielkiego taboru, zabrać ze sobą podwozy.

220. Ostona taboru maszeruje i.a jego czele lub tyle, stosując ogólne środki ukrycia. Należy unikać ruchu ludzi pomiędzy wozami lub też maskować się w myśl wytycznych pkt. 211. Starannie należy w tych wypadkach maskować zwłaszcza jeźdźców.

221. W wypadku konieczności marszu za dnia, należy rozbić kolumnę na drobne grupy, powiększając i różniczkując pomiędzy nimi odległości.

222. Przemarsz wielkich kolumn samochodowych powinien się odbywać wyłącznie w nocy, przy złej pogodzie lub na drogach całkowicie zakrytych.

MASKOWANIE WOJSKA W RÓŻNYCH OKOLICZNOŚCIACH.

ROZDZIAŁ III.

MASKOWANIE NA ZWIADACH.

Postanowienia ogólne.

223. Idąc na zwiady, nie należy zabierać ze sobą dokumentów (rozkazów, zarządzeń, meldunków, dzienników, a nawet prywatnych listów), któreby w wypadku dostania się do rąk przeciwnika, mogły dostarczyć cennych wiadomości.

224. Zatrzymując się w celach obserwacji, należy unikać przedmiotów i miejsc ostro zarysowujących się w otaczającym je terenie. Jeśli niema odpowiednich przedmiotów terenowych, mogących służyć jako zasłony, należy wybierać miejsca zacienione, najlepiej obok miejsc jasno oświetlonych.

225. W czasie przetrząsania osiedla nikogo z niego nie wypuszczać.

226. W razie konieczności przeprowadzenia bardziej długotrwałych, głębokich i staranych zwiadów rozmieszczenia nieprzyjaciela lub jego tyłów, można stosować przebieranie się w mundury nieprzyjacielskie, albo w strój miej-

scowej ludności, korzystając ze sposobów charakterystyki wojennej.

Maskowanie zwiadów konnych.

227. Przy wyborze linii marszu patrolu lub szwadronu zwiadowczego, należy obchodzić punkty zaludnione, zwłaszcza większe. Przy ich przetrząsaniu przez patrole należy za wszelką cenę starać się nie zdradzić siły podjazdu lub szwadronu zwiadowczego, który przez cały czas pozostaje w ukryciu.

228. Schodząc z dróg należy wybierać miejsca, wyposażone w naturalne zasłony: parowy, rozpadliny, wąwozy, skraje lasów, krzewy, wysokie trawy lub zboża i t. d.

Maskowanie na zwiadach konnych.

229. Na zwiady nie wyznaczać koni kaszlących i rżących. W czasie krótkotrwałych postojów, zwłaszcza gdy podjazd obawia się, że może być zauważony i zachodzi możliwość rżenia koni, należy ręką przytrzymać język konia, wyjmując go z pyska.

230. Na odpoczynek w marszu wybierać miejsca zakryte: w wąwozach, zarośniętych krzakami, parowach, lasach, w ostateczności w małych osiedlach, folwarkach lub w oddzielnych gospodarstwach, w znacznej odległości od drogi. W żadnym razie nie zatrzymywać się na odpoczynek w pobliżu miejsc ludnych, jak: karazem, cerkwi, rynków, targowisk i t. d.

231. W wypadku dłuższej pracy w jednym obszarze, należy jak najczęściej zmieniać miejsca noclegu wybierając je tak, by jedno było dalej od drugiego; zmianę miej-

sca noclegu należy o ile to jest możliwe dokonywać pod osłoną ciemności.

232. Po zetknięciu się z ludnością miejscową, jak również przy opuszczaniu punktów zaludnionych, należy najpierw posuwać się w bok od istotnego kierunku, a następnie skrócić i obrać prawdziwą linię marszu, ukrywając się w lesie, w krzakach, w parowie, w wąwozie, za fałdą terenu i t. d.

233. Patrol lub szwadron zwiadowczy, w celu zatarcia swego śladu, powinien przy przeprawianiu się przez rzekę przejść pewną przestrzeń jej korytem, ażeby miejsce wyjazdu z rzeki nie leżało naprzeciw miejsca, do którego patrol przyszedł przed przeprawą. W tym samym celu wskazane jest, by patrol (jeśli ślady jego są widoczne na drodze) zjeżdżał z drogi i przebywał pewną przestrzeń zaoranem polem, szeroko się rozsypując lub przechodząc kolumną pojedynczą.

234. Opuszczając nocleg nie wolno na miejscu postoju pozostawiać papierów, gazet, nawozu, resztek paszy, które mogą przeciwnikowi zdradzić miejsce noclegu i stan liczebny podjazdu.

Maskowanie zwiadów pieszych.

235. Uchylając się od walki z przeciwnikiem i uchodząc pogoni, patrol powinien się rozsypać w różne strony, posuwać się pojedynczo i ukrywać się według powyżej przytoczonych wskazówek.

236. Przy odwrócie, zwłaszcza jeżeli on się odbywa po gruncie, na którym pozostają ślady, np. na śniegu, należy iść zygzakiem, wykorzystując zasłony terenowe i starając się zbić z tropu przeciwnika.

237. Patrol powinien wracać innymi drogami niż te, któremi się posuwał na zwiady. Przy zbliżeniu się do swoich posterunków nie należy iść nawprost, lecz drogą okrężną, korzystając ze wszelkich zasłon. Sposobną ostrożność należy pod tym względem zachować w zimie, przy posuwaniu się naprzelaj lub po świeżym śniegu.

238. W tym ostatnim wypadku należy w miarę możliwości posuwać się gęsiego, stąpając po tych samych śladach, starać się robić pętle, przechodzić naprzód i wtył po tem samym miejscu, wychodzić od czasu do czasu na drogi, miejsca pozbawione śniegu lub już wydeptane ścieżki; miejscami posuwać się tyłem.

Maskowanie na postoju.

Na biwaku.

239. Na biwak należy wybierać miejsca:

- 1) porośnięte roślinnością (najlepiej lasy),
- 2) bogate w znaczną ilość przedmiotów terenowych: budowli, ruin, żywopłotów i t. p.,
- 3) różnorodne pod względem barwy. Obecność rozpadlin, parowów, wąwozów, dołów, rowów, wzgórz, wyniosłości i t. p. ułatwia maskowanie.

240. *Piechota.* Piechota na biwaku zdradza się przy obserwacji z samolotów: przez namioty, zwłaszcza, jeżeli są one symetrycznie rozstawione, dymy i płomienie ognisk i kuchnie, widoczne z dużej odległości (według ich ilości można w przybliżeniu sądzić o stanie liczebnym biwakującego oddziału), przez nagromadzenie w niektórych miejscach ludzi przy kuchniach, podczas prania bielizny i t. d.,

przez wydeptane dróżki, przez rozwieszoną na odkrytych miejscach bieliznę i przez kozły karabinów.

241. Namioty powinny być zamaskowane lub pomalowane na kolor ochronny.

242. W żadnym wypadku nie wolno rozstawiać namiotów w regularnych i symetrycznych rzędach, lecz rozrzucać je niedużymi grupami, ustawiając je pod drzewami, budynkami, płotami, ogrodzeniami, żywopłotami, ruinami, w cieniu, w miarę możliwości przy istniejących już drogach i ścieżkach. To samo należy stosować podczas zimy w lasach, pozbawionych liści.

243. Ogniska można rozpalać na zmianę jednocześnie w dużej ilości, umieszczając je wśród drzew i w kotlinach.

244. Przy biwakowaniu większych oddziałów należy rozniecać ogień i palić pod kuchniami z nastaniem ciemności, stosując się do wskazówek, umieszczonych w pkt. 251.

245. Ograniczać do minimum ruch ludzi na biwaku, pozwalając chodzić tylko istniejącymi już drogami i ścieżkami i zabraniając wydeptywania nowych. W razie pojawienia się samolotu, ludzie powinni przystosować się do terenu. Oprócz dróg i ścieżek można zezwolić na chodzenie w małych grupach miedzami, rowami, wzdłuż żywopłotów, ogrodzeń i płotów, wśród krzaków i drzew.

246. Przy wydawaniu jedzenia oraz w miejscach przeznaczonych do kąpania się i prania bielizny, nie tłoczyć się większymi grupami; w tym celu dyżurny na biwaku wyznacza kolejkę oddziałów, a dowódcy tych ostatnich kolejność pomiędzy ludźmi.

247. Na długotrwałym postoju, jeżeli w tych miejscach nie ma naturalnych zasłon, należy urządzać sztuczne.

248. Na rozwieszanie bielizny zezwalać tylko w lesie.

249. Jeżeli karabiny ustawia się w kozły, należy to robić w niedużych grupach, w miarę możliwości na drogach lub miejscach wydeptanych, żeby nie zostawiały śladów. W celu uniknięcia obserwacji powietrznej ustawia się karabiny pod drzewami, między krzewami, pod ogrodzeniami lub w cieniu jakichkolwiek przedmiotów. Jeżeli jest to niemożliwe, karabiny przykrywać gałęziami, trawą, namiotami i t. p., by ukryć błysk bańnetów.

250. Kuchnie należy dla przygotowania strawy odsyłać do najbliższych punktów zaludnionych, a jeżeli jest to niemożliwe, rozmieszczać wśród roślinności w ruinach i t. p., gotując strawę w miarę możliwości nocą i tak, by przeciwnik nie zauważył ognia.

251. Jeżeli się pragnie wywołać u przeciwnika wrażenie biwakowania oddziału większego liczebnie niż to ma miejsce w rzeczywistości, należy rozniecać ogień na przestrzeni większej niż ta, którą zajmuje biwakujący oddział, stosując przytem zasłony z świec dymnych. W ten sposób można urządzić pozorowany biwak, wysyłając w tym celu na odpowiednie miejsce nieznaczny oddział; w tym wypadku należy na odkrytem miejscu rozrzucić kilka namiotów i przedeptać do nich ścieżki, co się osiąga przez 25 -- 30-krotne przejście po tej samej linii.

252. *Kawalerja.* Kawalerja na biwaku zdradza się przez koniowiązy, które z góry posiadają wygląd grzebieńni, przez ruch do miejsc pojenia koni, prowadzenie koni trójkami (co pozwala na odróżnienie kawalerji od artylerji i taborów), przez wydeptane koła, powstałe od jazdy na ujeżdżalni, od pędzenia na lince i przez przywiązywanie do słupów pojedynczych koni.

253. Nie należy urządzać koniowiazów dla dużej ilości koni, jak również przywiązywać do słupów oddzielnych koni. Krótkie koniowiazy umieszczać pod drzewami, w wysokich zaroślach, pod płotami, ogrodzeniami, żywopłotami, poszczególnymi budynkami i t. p. od strony cienia. Naogół należy unikać urządzania koniowiazów, a zwłaszcza prostoliniowego i symetrycznego.

254. Jeżeli niema zasłon, wskazanych w pkt. 253, należy urządzać je nad koniowiazami podczas długotrwałego postoju i często zmieniać ich miejsca.

255. Do wodopoju doprowadzać jedynie małymi grupami, unikając szyku i baczając, by na miejscu wodopoju nie skupiały się większe ilości koni. Nie prowadzić trójkami. Masowe pojenie koni jest stanowczo zabronione.

256. Prowadząc konie do pojenia, należy korzystać z istniejących dróg, ścieżek, miedz i rowów; drzewa krzewy i inne przedmioty terenowe, rzucające cienie, ułatwiające ukrycie i powinny być również wykorzystane.

257. W razie konieczności specjalnie starannego ukrycia dróg, prowadzących do wodopoju, zwłaszcza przy długotrwałym biwakowaniu, należy urządzać nad nimi zasłony aż do najbliższego ukrytego dojścia (zagajnik, parów i t. p.).

258. Przy odprowadzaniu koni przestrzegać zasad, wymienionych w pkt. 253.

259. Przy biwakowaniu należy uważać, by na miejscach nie było wydeptanych ujeżdżalni i kół od pędzenia koni na lince; z tych względów należy wybierać miejsca zakryte albo już wydeptane np. skrzyżowanie dróg, lub wyprowadzać konie istniejącymi już drogami i ścieżkami.

260. Wypasanie koni powinno się odbywać kolejno niedużymi grupami, w miarę możliwości w miejscach zakrytych, a jeżeli ich niema i musi się paść w miejscach odkrytych, unikać w miarę możliwości przywiązywania oddzielnych koni do słupów, a jeśli i to jest nieuniknione, to możliwie częściej zmieniać miejsca, na których stoją słupy, żeby nie wydeptywać kół.

261. *Artylerja.* Artylerję na biwaku zdradzają działa, przodki, jaszczce, zwłaszcza o ile są rozstawione regularnie; ludzie i konie zdradzają się w ten sam sposób jak to zaznaczono w rozdziale o kawalerji i piechocie; prowadzenie koni do wodopoju parami jest charakterystyczną oznaką dla artylerji.

262. Działami nie żłobić, w miarę możliwości, nowych kolein, zarzucając je trawą i gałązkami, w zimie śniegiem lub wygładzać je, jeśli są na piasku lub na obnażonej ziemi.

263. Nie wolno prowadzić koni do wodopoju parami, lecz drobnymi grupami o różnej liczebności.

264. Urządzać koniowiązy na niedużą ilość koni przy działach, przodkach i jaszczach, stosując wszystkie środki, wskazane dla kawalerji.

265. Zwłaszcza parki i tabory należy starannie maskować, gdyż z ilości dział i wozów lotnik może określić siłę biwakującego oddziału. W razie niemożności całkowitego ich ukrycia, należy dążyć do całkowitego i starannego ukrycia chociażby ich części.

266. *Sztaby.* Sztaby zdradzają się przez zgrupowanie wokół nich ludzi, koni, motocyklów, samochodów wyżłobionemi przez wozy i samochody koleinami i prowadzącymi do nich bocznymi ścieżkami oraz linjami łączności.

267. Nie zezwalać na wydeptywanie ścieżek do sztabów i wymagać podchodzenia do nich istniejącymi już drogami i ścieżkami, miedzami, wzdłuż ogrodzeń i t. p. Jeżeli to jest niemożliwe, to tylko w ostatecznej konieczności można ominąć ten zakaz, wydeptując nowe ścieżki. przy czym należy je jak najczęściej zarzucać gałązkami (na łące), wygładzać (na polu), zarzucać śniegiem (w zimie) i t. d.

268. Nie pozwalać na gromadzenie się ludzi wokół sztabów. Łącznicy konni i motocykliści, przybywający z meldunkami, pozostawiają konie i motocykle w zakrytych miejscach, w pewnej odległości od sztabu. Nie należy również zezwalać wozom i samochodom na podejżdżanie pod sam sztab; niedopuszczalne są sygnały syren samochodowych.

269. Nie wystawiać flag i żadnych większych z oddali widocznych znaków.

270. Linje łączności prowadzić po ziemi, miedzami, rowami, w krzakach, po pniach drzewa, unikając starannie przeprowadzania na tyczkach; w każdym razie na tyczkach nie należy ich doprowadzać do sztabów.

271. *Postój na kwaterach.* Przy rozbijaniu kwater główna troska polega na tem, by, o ile to jest możliwe, wprowadzać jak najmniejsze zmiany w ogólnym wyglądzie osiedla. Na czas zajęcia osiedla nie wypuszczać z niego znajdujących się tam mieszkańców.

272. *Piechota.* Żołnierzom nie zezwalać na gromadzenie się na ulicach, placach, na skrajach osiedli, koło studni. Z chwilą pojawienia się samolotów ukrywać się w domach, ogrodach i t. p., nie przeszkadzając jednakże mie-

szkańcom wybiegać na ulicę. Naogół powinno się zwracać uwagę na to, by wieś nie robiła wrażenia wymarłej.

273. W piecach powinno się palić wyłącznie w tych godzinach, w których zazwyczaj robi to ludność danej miejscowości.

274. Nie wolno rozniecać ognisk na podwórzach lub skrajach osiedli; w nocy uważać, by światła w domach były pogaszone lub okna pozasłaniane.

275. Kuchnie umieszczać w stodołach, pod okapami; w razie konieczności palenia pod niemi, czynić to wyłącznie w tych godzinach, w których ludność pali w piecach. Uważać, by nie było dużo dymu naraz.

276. Zajęcia z zakresu szkolenia przeprowadzać małymi grupami na otwartych miejscach; ukryć się z chwilą pojawienia się samolotu.

277. Na budynkach zajętych pod kwaterę nie oznaczać kredą stanu liczebnego ludzi i koni jako też nazwy i numeru oddziału.

278. *Kawalerja*. Kawalerja zdradza się na kwaterach w ten sam sposób co i na biwaku. Ponadto dowóz paszy i wywóz nawozu wskazują na jej pobyt w osiedlu.

279. Konie rozmieszczać na podwórzach, w stodołach, pod okapami; jeśli ich nie wystarcza, urządzać koniowiązy możliwie w mniejszych grupach w ogrodach, w alejach, pod drzewami, pojedynczymi budynkami, płotami, ogrodzeniami.

280. Co do pojenia koni. przestrzegać tych zasad, które obowiązują na biwaku.

281. Nawóz wywozić w nocy, wyrzucając go do wozów, rowów, dołów, krzaków, ruin lub miejsc zakrytych.

282. Nie urządzać jazdy na ujeżdżalni i pędzenia na linie; w ostateczności pozwalać na to tylko na węzłach dróg, na placach i naogół na już wydeptanych i wyjeżdżonych miejscach.

283. Dowóz paszy skuteczniać w nocy i przechowywać ją w stodołach, pod okapami lub w innych zakrytych miejscach.

284. *Artylerja.* Nie zezwalać na rozmieszczanie sprzętu artylerji i taborów w miejscach odkrytych na placach, ulicach i t. p. Działa i jeszcze rozstawiać w niedużych, różnorodnie rozmieszczonych grupach na podwórkach pod okapami, w ogrodach, alejach, pod drzewami, żywopłotami, ogrodzeniami, płotami, ścianami budynków (od strony cienia), urządzając lekkie okapy z gałęzi, masek-kobierców i nadając im wygląd stogów, szałasów i t. p.

285. W stosunku do ludzi i koni przestrzegać tych samych zasad, które obowiązują piechotę i kawalerję

286. *Tabory.* Przy maskowaniu taborów i parków przestrzegać zasad obowiązujących przy maskowaniu sprzętu artylerji.

287. *Sztaby.* Unikać rozmieszczania sztabów w dużych i zwracających na siebie uwagę budynkach oraz nie wywieszać na nich flag; w nocy nie zapalać latarni albo też zaopatrywać je w niewielkie daszki i starannie zakrywać okna.

288. Nie dopuszczać do gromadzenia się przy sztabie ludzi, wozów, samochodów; przybywający do sztabu powinni pozostawiać konie, samochody, wozy, motocykle, rowery, w pewnej odległości od sztabu w podwórzach lub w jakichkolwiek innych miejscach zakrytych, a do sztabów udawać się piechotą.

289. Do budynku zajętego przez sztab miejscowa ludność nie powinna mieć dostępu.

290. Należy zwracać baczność uwagę, by po odejściu sztabu nie pozostawały żadne dokumenty, chociażby nawet porwane. Wszystko niepotrzebne spalić.

Czynności pozorujące na postoju.

291. W celu wywołania wyobrażenia o pozornym rozmieszczeniu na postoju, należy wysłać nieduże oddziały, z zadaniem demonstrowania oznak, według których można sądzić o obecności oddziałów na postoju.

292. Naprzykład w godzinach, gdy zazwyczaj ukazują się samoloty, należy zmuszać mieszkańców do palenia w piecach, oświetlania w nocy okien, zabraniać ukazywania się komukolwiek na ulicy, lub też naodwrot, wywołać na ulicy duże zgromadzenie ludzi i zmuszać mieszkańców do prawidłowego rozstawiania wozów na placach. Działła można naśladować przy pomocy przodków wozów i kładzenia na nie belek.

293. Wprowadzanie w błąd nie powinno być zanadto proste i jawne, np. o ile osiedle posiada dużo domostw, nie wystawiać na otwartych miejscach znacznej ilości wozów lub pozornych dział, nie palić w piecach w ciągu całego dnia, nie pozwalać, by przy ukazaniu się samolotu ludzie nie zwracali nań żadnej uwagi; należy się rozbiegać i chować, ale z pewnem opóźnieniem, gdy samolot jest już blisko i zdążył ich zauważyć; działła pozorne trzeba cokolwiek zamaskować gałęziami i t. p.

Na czatach.

294. Wysunięcie oddziałów przeznaczonych na czaty oraz ich rozmieszczenie maskuje się przez odpowiednie

wykorzystanie ochronnych właściwości terenu i innymi sposobami, wskazanymi dla maskowania poszczególnych ludzi i drobnych oddziałów na postoju.

295. Oddziały na czatach nie powinny rozniecać ognia; w nocy nie rozmawiać głośno i nie palić; ograniczyć się do najmniejszego ruchu w okolicy; nie wydeptywać ścieżek.

296. W razie konieczności wzniesienia okopu, nie umieszczać go na grzbiecie wyniosłości; wykopaną ziemię wrzucać do rowów, dołów, wąwozów, a najlepiej do wody lub ukryć wśród roślinności.

297. Przedpiersie i ziemię wykopaną (jeśli nie można jej wyrzucić) należy zamaskować, zależnie od otaczającego terenu trawą, darnią, gałęziami, liśćmi, słomą, mchem, maskami-kobiercami lub pomalować.

298. W terenie porośniętym lasem lub krzakami należy na przedpiersiu powtykać gałęzie lub rosnące w pobliżu drzewka; przytem uważać, by gałęzie były liśćmi zwrócone do przeciwnika i przestrzegać wskazówek, przytoczonych w rozdziale IV części drugiej.

299. Jeżeli w zimie w strefie czat znajdują się miejsca otwarte i trudno jest uniknąć chodzenia naprzelaj, należy wydeptywać w rozmaitych kierunkach możliwie większą ilość ścieżek. Do punktów rozmieszczenia placówek i wart polowych wydeptywać możliwie mniej ścieżek i to tylko do takiego przedmiotu terenowego, jak droga, lasek, osiedle, przerębla, szałas i t. p.

Maskowanie w marszu.

Zarządzenia ogólne.

300. Przeciwnika można wprowadzić w błąd co do kierunku marszu kolumny przez rozpoczęcie marszu w kie-

runku fałszywym, który nie prowadzi do właściwego celu marszu; następnie należy skrycie (w nocy lub w terenie zakrytym) zmienić fałszywy kierunek marszu na rzeczywisty. W marszu bojowym można osiągnąć to samo przez wysłanie specjalnego oddziału (którego marsz rozmyślnie maskuje się niestaránnie) w charakterze pozorowanej straży przedniej, podążającej w kierunku odmiennym od marszu kolumny rzeczywistej. W czasie odwrotu pozorowana straż tylna powinna się wycofywać nie w tym kierunku, w jakim się wycofuje kolumna właściwa; w marszu bocznym pozorowany oddział boczny powinien się posuwać w innym kierunku, niż kolumna prawdziwa. W trzech ostatnich wypadkach marsz kolumny rzeczywistej powinien być starannie ukryty.

301. Te same marsze pozorowane w kierunku nie odpowiadającym linii marszu sił głównych mogą dokonywać pozorowane ubezpieczenia boczne i patrole, jeśli reszta posuwających się wojsk jest starannie ukryta.

302. W marszu odwrotowym lub bocznym fakt odejścia może być zamaskowany przez pozostawienie na miejscu straży tylnej lub bocznej i ewentualne rozpoczęcie przez nią walki. W wypadku nocnego odejścia korzystne jest podtrzymywanie do rana płomieni ognisk.

W sferze obserwacji z samolotów.

303. Kolumna widoczna jest z samolotu jako ciemne pasmo. Sam fakt i kierunek marszu kolumny daje się zauważyć przez bardziej długotrwałą obserwację położenia kolumny w stosunku do jakichkolwiek wyróżniających się przedmiotów terenowych; nie można od razu ustalić bezpośrednio czy kolumna jest w marszu. Kurzawa, wyciągnięte ogony, uprzęż, rozmieszczenie oddziałów w kolumnie, od-

działy ubezpieczające, wszystko to pozwala na ustalenie kierunku marszu. Liczebność kolumny można w przybliżeniu określić według jej długości i znajdujących się w niej wozów; dopomagają do tego równomierne odległości pomiędzy oddziałami.

304. O ile możliwości należy maszerować w nocy, rozpoczynając marsz w $1\frac{1}{2}$ godziny po zachodzie słońca, a kończąc go na godzinę przed wschodem słońca.

305. Uważać, by ogon kolumny nie rozciągał się, gdyż fakt ten pozwala na łatwe ustalenie kierunku marszu kolumny, nawet w tym wypadku, gdy się ona zatrzymuje.

306. W razie konieczności specjalnie ukrytego marszu dziennego, należy wysłać oddziały małymi oddziałkami (nie więcej niż kompania, szwadron, bateria lub 10 wozów). Odległości pomiędzy temi oddziałami powinny wynosić nie mniej niż $\frac{1}{2}$ wiorsty ($\frac{1}{2}$ km).

307. *Jeżeli położenie na to pozwala można zmylić przeciwnika co do stanu liczebnego kolumny*, przez zwiększenie lub zmniejszenie odległości pomiędzy oddziałami kolumny, a także przez zastosowanie odpowiedniego szyku samej kolumny (rzędami, sekcjami i t. p.), co wpływa na zwiększenie lub zmniejszenie jej długości. Można to uzyskać również przez odpowiednie oddalenie straży przedniej, tylnej i oddziałów ubezpieczających od ubezpieczanych, jak również przez skierowanie częściowo oddziałów kolumny na drogi i na jej boki.

308. W celu wykonania marszów pozorowanych, o jakich mowa w pkt. 300, można użyć niedużych, specjalnych oddziałów, zaopatrzonych w pomalowane na czarno płótna, które się niesie na tyczkach (naśladowanie posuwania się piechoty lub też wyposażać je w działa pozorowane (na-

śladowanie posuwania się artylerji), względnie w podwo-
dy (naśladowanie posuwania się taborów). Te same środki
stosuje się przy pozorowaniu większej liczebności kolumny.

309. Przy przejściu przez otwarte ciąsniny należy
się starać, by przy wejściu do nich nie było tłoku; jeżeli
przy wejściu do ciąsniny niema zasłon, należy oddziały
przeprowadzić częściowo, zatrzymując schodzące oddziały
z drogi w pewnem oddaleniu od ciąsniny; oddziały te mogą
się ukrywać w lesie, krzakach, pod budynkami i t. p.

W sferze obserwacji z balonów na uwięzi
(w odległości 10 — 12 km od nich).

310. Za dnia unikać marszu oddziałów większych po-
nad 20 — 25 ludzi, 15 — 20 jeźdźców, 1 plutonu artylerji,
5 wozów i t. d., oraz przestrzegać pomiędzy nimi odle-
głości na $\frac{1}{2}$ wiorsty ($\frac{1}{2}$ km); większe oddziały powinny ma-
szerować w nocy lub we mgle.

W sferze obserwacji naziemnej.

311. Przy obserwacji naziemnej można piechotę za-
uważyć wskutek niskiego tumanu kurzu i błysku bagnetów;
ma ona wygląd czarnego pasa. Kawalerja ma wygląd po-
strzępionego czarnego pasa i podnosi wyższe tumany ku-
rzu. Artylerja podnosi tumany kurzu przerywane i gęstsze
niż piechota i kawalerja. W nocy zdradzają się kolumny
odgłosem kroków, skrzypieniem kół, przez tętent kopyt
i ognie osób palących.

312. Jeżeli marsz kolumny po drogach obserwow-
anych naziemnie jest nieunikniony, należy go odbywać
w nocy.

313. Marsz pieszy może się za dnia odbywać w grupach nie większych niż 4 ludzi.

314. Unikać marszu jeźdźców, artylerji i taborów, zezwalając w razie konieczności na marsz pojedynczych jeźdźców lub zaprzęgów.

315. W nocy należy rozmawiać szeptem, rozkazy wydawać cicho, nie palić, kopyta końskie, koła wozów i dział owijać w pakuły, słomę, rogożę i t. p.; unikać posuwania się po szosie i twardym gruncie. Stosować takie same środki w celu zmniejszenia hałasu, spowodowanego przez metalowe części dział, przódki i jaszczce. Oporządzenie i sprzęt saperski na ludziach powinien być starannie przytroczony, żeby nie powodował brzęku. Stąpać cicho, posuwać się w miarę możności po miękkim gruncie.

Maskowanie przewozów wojsk na linjach kolejowych i wodnych.

316. Na stacjach załadowania i wyładowania daje się zauważyć zmasowanie ludzi i koni przy transportach, czasami ogniska, a w nocy silniejsze oświetlenie stacyj. W drodze daje się zauważyć ładunki na otwartych platformach; po ilości platform, wagonów towarowych i osobowych można sądzić o transporcie. Kierunek marszu kolumn (do stacji lub od niej) pozwala sądzić o charakterze przewozu (czy wojsko się koncentruje w danym kierunku czy też odchodzi).

317. Na stacjach załadowania należy unikać nagromadzania większej ilości oddziałów, oczekujących na kolejkę załadowania porozmieszczać w osiedlach, przestrzegając starannie zasad maskowania, obowiązujących na postoju.

318. Załadowanie należy przeprowadzać jednocześnie, w miarę możliwości bardzo drobnymi oddziałami i szybko, przyczem niedopuszczalne jest zgromadzenie ludzi, koni i wozów dokoła transportów. Unikać ładowania poza rampą.

319. Podczas załadowania nocnego w miarę możliwości zmniejszać ilość latarni.

320. W razie pojawienia się samolotu ludzie powinni się ukryć w wagonach, między i pod nimi, w budynkach stacyjnych i t. p., a także w cieniu drzew i przedmiotów terenowych. Konie doprowadzić i starać się je ukryć w cieniu wagonów, budowli i innych przedmiotów terenowych. Na działa, przodki i jaszczce ponarzucać derki i płaszcze; ludzi umieścić pomiędzy kołami działa i łożami, pomiędzy kołami i skrzyniami przodków oraz jaszczy.

321. Przy wyładowaniu nie dopuszczać na stacje osób postronnych.

322. Oddziały wyładowane natychmiast odprowadzić z transportów i ze stacyj, rozmieszczając je w osiedlach lub na biwaku, przyczem starannie przestrzegać zasad, obowiązujących przy maskowaniu na postoju.

323. W drodze należy ładunek, znajdujący się na odkrytych platformach, przykrywać namiotami, płachtami brezentowymi, sianem, słomą, gałęziami; najlepiej jednak naciągać nad platformą płachty brezentowe na kołkach, wymalowanych na ciemno; to samo robić i z boków; tych samych zasad trzymać się przy powrocie transportów próżnych.

324. Tworzyć składy pociągów zależnie od ilości wagonów osobowych i towarowych w miarę możliwości zawsze jednego typu, niezależnie od rodzaju przewozu.

325. Nie zezwalać na napisy kredą na ścianach wagonów.

326. Jeżeli okoliczności na to pozwalają, zwiększyć ruch na innych liniach, idących o ile możliwości w innych kierunkach, bardziej lub mniej odległych. Im większa będzie ilość przechodzących transportów na takiej linii demonstracyjnej, tem bardziej odciągniemy uwagę przeciwnika od linii, na której się odbywają przewozy rzeczywiste.

327. Na otwartych pokładach statków i bark należy bezwzględnie przykrywać ładunki płachtami brezentowymi, namiotami, płaszczami, a najlepiej rozpinąć namioty lub płachty brezentowe podobnie jak na platformach kolejowych.

Maskowanie szos i dróg polnych.

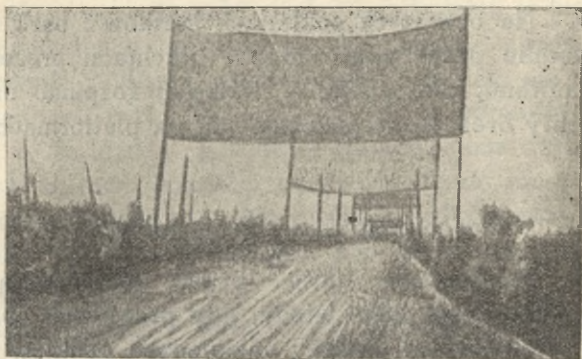
328. Maskowanie dróg przed obserwacją naziemną jest celowe tylko wtedy, gdy przeciwnik obserwuje nas z balonów na uwięzi i naziemnych punktów obserwacyjnych. Zadanie maskowania w tym wypadku polega nie na ukryciu faktu istnienia samej drogi, lecz na pozbawieniu przeciwnika możliwości obserwowania na niej ruchu.

329. Do zakrycia drogi przed obserwacją wzdłuż jej osi stosuje się maski pionowe, wiszące wpoprzek drogi i to na wysokości, nie tamującej zwyczajnego ruchu (rys. 8).

330. Do zakrycia drogi przed obserwacją wpoprzek i naukos jej osi stosuje się maski pionowe. W tych wypadkach lepiej jest rozmieszczać maski w pewnej odległości od drogi i na stosunkowo długich odcinkach. Nie należy robić jednej maski o większej długości, lecz raczej kilka krótkich, zachodzących jedna na drugą.

331. Drogi, wymienione w pkt. 330 można również maskować przez wysadzenie ich drzewami lub krzakami.

332. Przed obserwacją powietrzną maskuje się drogi, przykrywając je żerdziami, gałęziami, mchem, piaskiem, trawą i t. d. W ten sam sposób maskuje się drogi w pobliżu nieprzyjaciela w celu stłumienia szelestu, pochodzącego od maszerujących oddziałów.

Rys. 8.

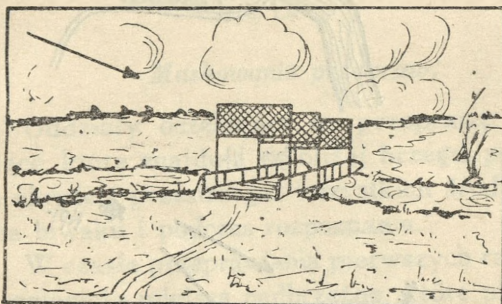
333. Drogi leśne, o ile nie są zbyt szerokie, maskuje się przy pomocy związania wierzchołków drzew nad drogą, przez rozpinanie nad niemi sieci, wplatając w nie podręczny materiał lub przez umocowanie na sieciach ściętych wierzchołków drzew.

334. Budując nowe drogi należy je prowadzić między drzewami i krzakami, unikać długich, prostych odcinków i ostrych załamania, czyniąc je możliwie krętymi, a następnie stosować środki wskazane w pkt. 344 — 347, odnawiając maskowanie w miarę potrzeby.

335. Linje kolejowe, obserwowane z balonów na uwięzi, maskuje się podobnie jak i szosy maskami pionowymi.

336. Maskowanie dróg kolejowych w lesie, zwłaszcza dróg wąskotorowych, dokonywa się w podobny sposób jak szos.

337. Drogi pozorowane stwarza się przez wypalanie, wykoszenie, wyżarcie trawy, a także przez jej malowanie.

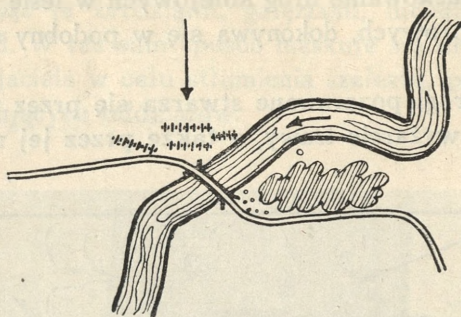

Rys. 9.

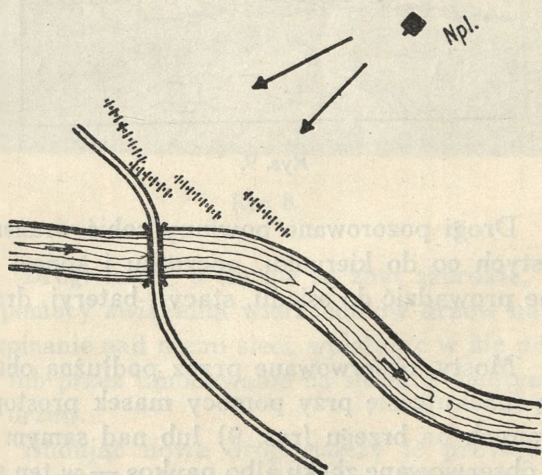
338. Drogi pozorowane powinny robić wrażenie dróg rzeczywistych co do kierunku, początku i końca, t. j. powinny one prowadzić do osiedli, stacyj, baterij, dróg i t. p. punktów.

339. Mosty, obserwowane przez podłużną obserwację naziemną maskuje się przy pomocy masek prostopadłych, umieszczonych na brzegu (rys. 9) lub nad samym mostem (rys. 10) obserwowane zboku albo naukos — w ten sam sposób: maskami na brzegu (rys. 11), albo maskami prostopadłymi, umieszczonemi na moście wzdłuż poręczy (rys. 12). Jeśli możliwe jest ukrycie podejścia do mostu, można stosować ukrycie mostu zgórv. Wszystkie te sposo-

by przyczyniają się do ukrycia ruchu na moście, nie ukrywają jednakże samego mostu. Chwilowe ukrycie ruchu na

Rys. 10.

Rys. 11.

moście można osiągnąć przy pomocy zasłony dymnej, wytworzonej na jednym z brzegów zależnie od kierunku wiatru i to na możliwie szerokim odcinku.

Rys. 12.

Maskowanie przepraw.

340. Oddziały oczekujące na przeprawę i oddziały ochraniające, które znajdują się bliżej brzegu, powinny być starannie ukryte i przestrzegać wszystkich środków, stosowanych na biwaku i podczas rozpoznania.

341. W czasie przeprowadzania pierwszych rzutów poządane są zasłonięte miejsca nadbrzeżne, które ułatwiają ciche, niespostrzeżone zgromadzenia środków przeprawy jak tratwy i łódki, i spuszczenie ich na wodę. Do takich miejsc należą odnogi rzeki, wyspy na rzece, dopływy, wpadające do rzeki od strony przeprowadzającego się, a zwłaszcza powyżej miejsca głównej przeprawy. Nadbrzeżne krzaki i zarośla również ułatwiają ukrycie. Te same miejsca mogą być wykorzystane przy spuszczeniu na wodę pontonów i tratw.

342. W czasie przygotowania miejsca do właściwej przeprawy, starannie ukrytej, należy jednocześnie przygotować przeprawę pozorną (demonstracja).

343. Odcinek przygotowania przeprawy właściwej należy otoczyć i nie dopuszczać do niego nikogo z obcych.

344. Jako materiał należy wykorzystać gotowe środki miejscowe, unikając wyrąbywania lasu; jeśli się tego nie da

uniknąć — nie wyrąbywać w całości większych przestrzeni i robić to możliwie dalej od brzegu, w miejscach zakrytych. Nad wyrębami naciągać sieci, umocowując na nich wierzchołki drzew lub wprost wplatając gałęzie. Przygotowanego materiału nie gromadzić zawczasu na brzegu, lecz składać w miejscach zakrytych, osiedlach, parowach, ogrodzeniach, krzakach i t. p.

345. W terenie otwartym należy maskować przygotowany materiał przy pomocy masek-sieci, masek-kobierców lub specjalnie pomalowanych płócien. Zależnie od charakteru terenu i posiadanego materiału podręcznego można używać do maskowania słomy, siana, gałęzi, traw i t. p.; należy przytem unikać układania dużej ilości materiału leśnego na jednym miejscu, a rozbić go na nieduże części nieprawidłowo i różnorodnie rozmieszczone.

346. Zbiórka materiałów do przerzucenia mostu powinna się odbywać ukrytymi drogami i bez hałasu, o ile możliwości z nastaniem ciemności i przed samym faktem przerzucenia mostu.

347. Przerzucenie mostu powinno się dokonywać szybko, bez hałasu, stuku i rozmów oraz niepotrzebnego łażenia, w ostatecznym razie zagłuszać te objawy ogniem artylerji.

348. O ile na to pozwalają okoliczności należy przeprawy dokonywać w nocy i to z takim wyrachowaniem, by straż przednia przeprawiającej się kolumny zdążyła się rozwinąć z nastaniem świtu i zająć stanowiska na przeciwnym brzegu. Podczas silnej mgły można się przeprawić i za dnia.

349. Jeżeli przed przerzuceniem mostu przeprawił się desant, to może on dla osłony przerzucania mostu i przeprawy wznieść zasłonę z dymu. Można ją wznieść i na wła-

snym brzegu w wypadku, gdy wiatr wieje w stronę przeciwną; jeżeli zaś wiatr wieje w naszą stronę albo wzdłuż rzeki, wnosimy ją na brzegu, zajęтым przez przeciwnika przy pomocy artyleryjskich pocisków dymnych. We wszystkich wypadkach front zasłony dymnej powinien być szerszy od frontu zajmowanego przez przeprawę.

Przeprawy pozorowane.

350. W celu wykonania przeprawy pozorowanej należy w jej obszarze przeprowadzić staranne rozpoznanie brzegów rzeki; ochraniać brzeg przy pomocy wzmocnionych posterunków niezbyt starannie zamaskowanych; wśród mieszkańców rozpowszechnić fałszywe wiadomości o czasie i miejscu przeprawy jako też i dalszych zamiarach; wynająć z pośród miejscowej ludności przewodnika do pozorowanej przeprawy. W miarę możliwości wysłać na drugi brzeg poszczególnych, zupełnie pewnych ludzi którzyby rozpuszczali wiadomości o miejscu przygotowania pozorowanej przeprawy. Częściowo ukazać przeciwnikowi środki przeprawy lub też otwarcie je przygotowywać.

351. Jeśli wojsko jest ugrupowane w obszarze pozorowanej przeprawy, należy cokolwiek zmniejszyć staranność ich maskowania; w innym wypadku należy umieścić w obszarze tej przeprawy nieduży oddział, który powinien naśladować biwakowanie dużych oddziałów.

Maskowanie w walce.

Maskowanie w walce zaczepnej.

352. Główne zadanie maskowania w walce zaczepnej polega na wprowadzeniu w błąd przeciwnika co do celu.

charakteru, miejsca i czasu naszego natarcia, a w szczególności natarcia głównego jak również i środków do tego przeznaczonych (ilość i skład wojska, jego zgrupowanie, przesuwanie, środki techniczne i t. p.) w celu wykorzystania momentu zaskoczenia.

353. Do tego celu służą: ukrycie wszystkich sił nacierającego oraz działania pozorowane.

354. Żołnierze a zwłaszcza dowódcy nie powinni mieć przy sobie dokumentów, któreby mogły przeciwnikowi dostarczyć cennych wiadomości (rozkazów, zarządzeń, meldunków i t. p.).

355. W celu ukrycia oddziałów nacierających można zastosować zasłonę dymną; można ją wytworzyć przy pomocy artyleryjskich pocisków dymnych daleko przed frontem oddziałów nacierających, zasilając ją w miarę potrzeby. Zastosowanie artyleryjskich pocisków dymnych posiada specjalne znaczenie w następujących okolicznościach:

1) jeżeli wiatr wieje od strony przeciwnika, zasłona dymowa może być rzucona daleko przed frontem oddziałów nacierających, by mogła stwarzać dostatecznie długie ukrycie;

2) na głębokiej, otwartej przestrzeni, gdzie oddziały nacierające nie mogą wykorzystać żadnych zasłon terenowych; zasłona dymna stanowi wówczas jedyny środek ukrycia się na otwartej przestrzeni. Zastosowanie jej jest możliwe również przy rozejściu się oddziałów nacierających, a to w celu ukrycia wytworzonej przerwy.

356. W innych wypadkach zasłona może być wytworzona przez osobno naprzód wysłanych ludzi przy pomocy świec lub granatów dymnych, a jeżeli wiatr wieje w stronę przeciwnika, mogą to uczynić oddziały nacierające.

We wszystkich tych wypadkach kiedy stosuje się zasłonę *dymną*, powinna ona być szersza od frontu natarcia, a to w celu ukrycia przed obserwacją skrzydeł oddziałów nacierających i oddziałów przeznaczonych do obejścia i okrążenia skrzydeł przeciwnika.

357. Techniczne środki maskowania stosuje się przy działaniach pozorowanych w celu wywołania wrażenia dużej ilości wojska i ukrycia małej ilości sił, przeprowadzających działania pozorowane. Do takich środków należą: środki wskazane w pkt.: 307, 308, ustawienie dużej ilości baterij pozorowanych i urządzeń fortyfikacyjnych, zajęcie szerokiego frontu przez oddziały demonstrujące z jednoczesnem starannem ukryciem strzelców i spotęgowaniem ich ognia. Do dalszych środków należy wytworzenie zasłony dymnej na szerokim froncie i otwarcie poprzez nią silnego ognia na tych odcinkach frontu, gdzie się powinno wywołać wrażenie energicznego natarcia.

358. Można również wprowadzić w błąd przeciwnika przez przedwczesne odejście na zgóry przygotowaną pozycję, posiadającą dogodniejsze warunki do przejścia z niej do natarcia. Na pozycję tę należy zawczasu ściągnąć i ukrycie zgrupować wolne oddziały.

359. Odwrót w tym wypadku powinno się przeprowadzać na odcinku, któryby z punktu widzenia przeciwnika wydawał się prawdopodobny do tego rodzaju akcji, np.: jeżeli odwrót powoduje skrócenie frontu lub pozwala na zajęcie bardziej wygodnych stanowisk i t. p. Wycofujące się oddziały powinny czasami przechodzić do przeciwnatarcia i zatrzymywać się na pewnych liniach, by nie wywołać u przeciwnika podejrzanego co do celowości odwrotu. Jed-

nocześnie na innych odcinkach frontu powinno się przeprowadzać pozorowane przygotowania do natarcia.

360. Wskazówki umieszczone w pkt. 358 i 359 mogą znaleźć zastosowanie tylko pod warunkiem urządzenia pozycji, z której zamierza się przejść do natarcia, w nadzwyczajnej tajemnicy przed nieprzyjacielem i takiego samego ugrupowania na niej odwodów. Jeżeli czynności, mające na celu ułatwienie w przyszłości przejścia do natarcia, zupełnie nie mogą być ukryte przed obserwacją przeciwnika, to powinny nosić charakter przygotowania do odwrotu.

W walce obronnej.

361. Zadanie maskowania w walce obronnej polega na ukryciu wojsk przed przeciwnikiem : wprowadzeniu go na tyle w błąd co do rozmieszczenia, by się nieoczekiwanie natknął na oddziały i urządzenia naszej obrony i nie zauważywszy ich jak najbardziej się do nich przybliżył.

362. Podczas budowy pozycji obronnych, przeznaczonych dla sił głównych, należy je stale uzupełniać przez urządzenia i budowle pozorowane; przedsięwziąć ciągle oddzielne działania pozorowane, jak otwieranie wzmocnionego ognia, wznoszenie na niektórych odcinkach zasłony dymnej, jakby gotując się do przeciwnatarcia i odwracając przez to uwagę przeciwnika od ważnych dla nas punktów.

Sposoby maskowania poszczególnych rodzajów wojska.

363. Piechota maskuje się w walce, przystosowując się do terenu i wykorzystując techniczne środki maskowania.

364. Poszczególne grupy nacierającej piechoty mogą się same maskować przy pomocy zasłony dymnej; jeżeli

wiatr wieje w stronę przeciwnika — w natarciu czołowym; przy wietrze wzdłuż frontu dla obejścia skrzydła przeciwnika lub odparcia podobnego ciosu z jego strony. Przy każdym innym wietrze, prócz wiejącego od strony przeciwnika, można stosować zasłonę dymną przy natarciu na punkty oporu i gniazda karabinów maszynowych, które w ten sposób można obejść od tyłu; przy odpowiednim kierunku wiatru można zapomocą zasłony dymnej oślepić na pewien przeciąg czasu punkty obserwacyjne przeciwnika. Jeżeli wiatr wieje wzdłuż frontu lub w stronę przeciwną, poszczególne tyraljerzy lub ich grupy, mogą przy pomocy wzniezionej przez siebie zasłony z dymu ukryć swoje odejście i to w tych zwłaszcza okolicznościach, kiedy od najbliższego miejsca ukrytego dzieli je spora przestrzeń, którą muszą przebyć.

365. *Kawalerja.* Przesunięcie kawalerji na pole walki maskuje się przez wykorzystanie wszystkich możliwych zasłon terenowych. W celu ukrycia przebywania niedużych odcinków otwartych i zamaskowania natarcia w szyku konnym, stosuje się zasłonę dymną, wytworzoną w jeden ze sposobów wymienionych w pkt. 355 i 356, przy pomocy piechoty, artylerji lub osobno wysłanych oddziałów. Zasłona dymna powinna być wytworzona na odcinku szerszym niż front natarcia.

366. *Artylerja.* Baterja na stanowisku może być rozpoznana wskutek następujących oznak: 1) dróg, na których się odbywa dowóz pocisków, paszy i t. p.; 2) ścieżek, prowadzących do punktów obserwacyjnych do miejsca postoju przodków, a zwłaszcza do dział; ostatnie posiadają bardzo charakterystyczny wygląd; 3) rozmieszczenia stanowisk dział w prostej linii i w jednakowych odstępach; 4) błysku

metalowych części dział; 5) śladów wydechu; 6) błysków i dźwięków wystrzałów; 7) kurzu, podnoszącego się przy wystrzale; 8) linii łączności; 9) ujeżdżalni; 10) przeróżnych „oznak życia”: poruszających się przy baterji ludzi, rozwieszanej bielizny i t. p.

367. Maskowanie artylerji w czasie walki przed obserwacją naziemną i z balonów na uwięzi uskutecznia się przez zajęcie stanowisk ukrytych i zamaskowanych; określenie niezbędnego oddalenia dział od zasłon naturalnych odbywa się w myśl wytycznych, zawartych w pkt. 109. W braku naturalnych masek o dostatecznej wysokości należy urządzić sztuczne, biorąc pod uwagę dane, odnoszące się do wysokości maski i oddalenia jej od dział (stosować się do tych samych wytycznych).

368. W razie ustawienia dział na krańcach osiedli, należy zajmować budowle: stodoły, chlewy, kryte gumna i t. p. W takim razie można nad działami umieszczać nakrycia, upodobniające je w ten sposób do budowli.

369. W razie ustawienia baterji w lesie, należy unikać dużych wyrębów; nad działami naciągać na pozostałych drzewach maski-sieci, utwierdzając je na wierzchołkach drzew. Te same środki należy stosować w wypadku ustawienia baterji na skraju.

370. Stanowiska artyleryjskie można obsadzać wysokimi krzewami w tym wypadku, o ile są umieszczone w pobliżu lasów. Rozsadzając krzaki, nie należy umieszczać ich w ściśle określonym porządku, lecz rozrzucać na możliwie szerokiej przestrzeni, unikając większego ich nagromadzenia wokół samych dział.

371. Nie należy tworzyć oddzielnych grup krzaków wokół każdego działu, lecz łączyć je w jedną całość, posia-

dającą wygląd lasku lub zagajnika i maskującą w ten sposób całą baterję. W ostateczności na krótki przeciąg czasu można stosować zatykanie gałęzi lub przymocowywanie wierzchołków drzew do znajdujących się w terenie pni; przytem powinno się starannie uważać na ich wysychanie i stale je odświeżać. Zastosowanie tego sposobu jest wówczas możliwe, gdy się ma pewność, że przeciwnik nie dokonał uprzednio zdjęć z samolotu. Nie wolno tego stosować, jeżeli w danym terenie nie było przedtem żadnej roślinności.

372. Szczególne znaczenie posiada maskowanie ścieżek i dróg dojazdowych. Przedewszystkiem należy wszelkimi środkami ograniczyć wydeptywanie nowych ścieżek i wyjeżdżanie nowych kolein. W stosunku do ruchu ludzi powinno się zaprowadzić surową karność: poza ograniczeniem wydeptywania ścieżek można w ostatecznej konieczności zezwolić ludziom na chodzenie tylko wśród drzew i krzaków, wzdłuż płotów, ogrodzeń, żywopłotów, wzdłuż rowów, miedzami i granicami różnorodnie zabarwionego gruntu. Na zoranem polu wydeptane ścieżki należy na nowo zaorywać, na łące zarzucać gałęziami i trawą, na śniegu śniegiem; prace te należy co pewien czas odnawiać. Należy uważać, by nie rozszerzać istniejących dróg i ścieżek, i by zachowały one ten wygląd, jaki miały podczas zajęcia stanowisk. Nie wolno doprowadzać nowych dróg i ścieżek do samych baterij, lecz tylko do najbliższej drogi, lasu, osiedla, baterji pozorowanej i t. d. (rys. 13).

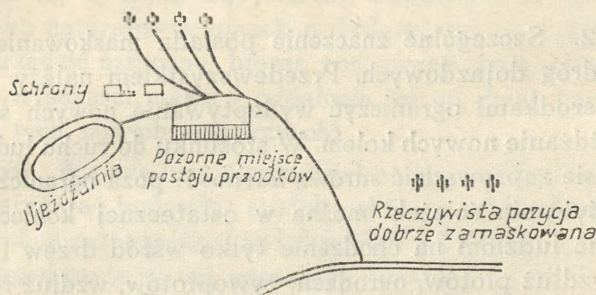
373. Jednym z dobrych środków ukrycia dróg dojazdowych jest rozmieszczenie baterji przy drogach.

374. Jeżeli droga biegnie wykopem, wówczas schron dla obsługi należy wykopać w ścianie wykopu nakryć go

odpowiedniem przykryciem i upodobnić do barwy otaczającego terenu.

375. W miejscach mało wygodnych z punktu widzenia zasłon naturalnych należy starannie unikać prostoliniowego i systematycznego ustawiania dział na stanowisku. Należy ustawiać działony lub plutony w różnych odstępach, wysuwając niektóre z nich schodami naprzód lub wtył.

376. Nad działobitnią lub jeżeli jej niema nad samem działem należy urządzić nakrycie; należy unikać maskowa-

Rys. 13.

nia wszystkich dział przy pomocy jednego i tego samego sposobu. Jeśli się musi urządzić przykrycie nad wszystkimi działami, należy w miarę możliwości urozmaicać ich kształt w rzucie poziomym.

377. Ziemię przed wylotem działa należy zwilżać wodą lub jeszcze lepiej naftą, zarzucać gałązkami, malować farbą na cementowym utrwalaczu lub kawałkami blachy, dobrze umocowanymi i pomalowanymi na barwę terenu. Powinno się rozmiatać i zamalowywać tworzące się przed działami ślady wydechu lub jakkolwiek je maskować, żeby zmniejszyć ich charakterystyczne zarysy. W zimie często posypywać śniegiem.

378. W tym samym celu wskazane jest ustawienie dział w ten sposób, by strzelało poprzez drogę, obnażoną ziemię, wodę; przez to unikamy tworzenia się śladów wydechu i niema potrzeby wydeptywania nowych ścieżek do baterji.

379. Błysk wystrzałów maskuje się przez wybranie ukrytego stanowiska lub przez urządzenie przed działem maski prostopadłej; w nocy zaleca się strzelanie salwami, gdyż utrudnia to przeciwnikowi rozpoznanie rozmieszczenia poszczególnych dział.

380. Przerywać strzelanie z dział w chwili pojawienia się samolotu, baczac, by to nie było połączone z uszczerbkiem przy spełnianiu zadań bojowych.

381. Strzelanie pociskami chemicznymi maskuje się w ten sposób, że wstrzeliwanie przeprowadza się pociskami zwykłemi, a w dalszym ciągu prowadzi się ogień naprzemian pociskami jednego i drugiego rodzaju. Jeżeli na froncie natarcia grupuje się poważną ilość baterji, wówczas pożądane jest wstrzeliwanie się jak najmniejszą ich ilością, a zwłaszcza temi działami, które już dawniej zauważył przeciwnik i to mniejszych kalibrów. Ponadto baterje świeżo przybyłe powinno się starannie maskować.

382. Szczególną uwagę należy zwrócić na maskowanie linii łączności.

383. W miarę możności nie urządzać ujeżdżalni; w ostatecznym razie robić to w miejscach ukrytych w myśl wytycznych dla kawalerji na postoju.

384. Przodki, parki i t. p. rozmieszczać w miejscach ukrytych, uciekając się do środków, które są wskazane przy maskowaniu na postoju. Komunikacja z baterją powinna być starannie ukryta

385. Wszystkie oznaki życia na baterji: ruch ludzi, świeżo wydeptane ścieżki, dymy od ognisk, rozwieszona bielizna, pudełka od konserw i t. p. powinny być starannie ukryte.

386. Punkty obserwacyjne zdradzają przydrożki i linje łączności do nich prowadzące, wydeptanie ziemi, ruch ludzi do nich i wokół nich oraz błyski, ustawionych na nich przyrządów optycznych.

387. Punkty obserwacyjne należy umieszczać wśród nie uwydatniających się przedmiotów terenowych; połączone to jest z wielką wygodą, jeżeli się posiada jak najwięcej zapasowych punktów obserwacyjnych dobrze zamaskowanych, chociażby z niezbyt dostatecznym wglądem, ale wzajemnie się pod tym względem uzupełniających.

388. Punkty obserwacyjne należy urządzać pod postacią: pni, kamieni, trupów, stogów siana, snopów zboża i t. p. przy pomocy maskowania dekoracyjno - budowlanego. Przy maskowaniu punktów obserwacyjnych należy jednocześnie urządzać i pozorowane, posiadające te same oznaki, po których dają się rozpoznać rzeczywiste.

389. Punkty obserwacyjne w postaci wieżyc maskuje się przez rozmieszczanie ich w pobliżu drzew i przez przy-mocowanie do nich gałęzi.

390. Ilość ścieżek powinna być ściśle ograniczona, nie powinny one nigdy kończyć się przy punkcie obserwacyjnym; nie należy ich prowadzić w linii prostej lecz drogą okrężną.

391. Przyrządy optyczne na punkcie obserwacyjnym należy ustawić w cieniu, a części metalowe owijać materiałem, papierem lub liśćmi drzew; starannie należy maskować szczelinę punktu obserwacyjnego.

392. Jeżeli dojście do baterji nie jest dostatecznie ukryte, należy wyjeżdżać stępem, by podnosić jak najmniej kurzu.

Przestrzenie krótkie i całkowicie otwarte należy przebywać szybko pojedynczemi zaprzęgami w rozmaitych odstępach czasu i w różnych kierunkach. W tych wypadkach korzystne jest czasami spieszenie jezdnych.

393. Jeżeli teren nie jest dostatecznie zasłonięty, należy działa po odprzodkowaniu wytoczyć rękoma, o ile to może być dokonane bez zwrócenia uwagi przeciwnika.

394. Przy opuszczaniu odkrytych i nawpół odkrytych stanowisk należy wytaczać do tyłu działa na rękach i zaprzodkowywać w miarę możności w miejscach zasłoniętych.

395. Stanowiska należy w miarę możności opuszczać stępem, żeby nie podnosić kurzu i nie zwrócić odrazu uwagi przeciwnika.

396. Artylerja straży przedniej szybkim przerzucaniem się z miejsca na miejsce, krótkim ale gwałtownym ogniem, dawanym z możliwie największej ilości zakrytych stanowisk i przy zastosowaniu pozornych błysków może wprowadzić w błąd przeciwnika co do ilości artylerji i jej rozmieszczenia. Należy przytem unikać zajmowania stanowisk w pobliżu terenów, przewidzianych dla artylerji sił głównych.

397. W tym samym celu można z powodzeniem urządzić kilka stanowisk artyleryjskich i wyłonić nieduży oddział (pluton lub działon), który posuwając się szybko ze stanowiska na stanowisko strzelałby z nich kolejno.

Stanowiska zapasowe mogą być również zajęte przez rozpoznaną już baterję; w tym wypadku należy jednak nadal maskować opuszczone stanowisko. Baterja pozorowana

powinna być umieszczona w odległości 200 — 300 metrów od prawdziwej i to najlepiej schodem wprzód lub wtył.

398. W celu urządzenia baterji pozorowanej nie trzeba koniecznie odtwarzać z całą starannością wszystkich oznak istnienia baterji; na sam początek wystarczą nieliczne oznaki, przyczem należy przedewszystkiem zwracać uwagę na odtworzenie oznak życia baterji: ścieżki, błyski wystrzałów i ślady wydechu; następnie należy uzupełnić i rozwinąć baterję pozorowaną, maskując wciąż urządzenia pozorowane i zwiększając niektóre oznaki zdradzające np. wyrazistość dróg.

399. W pewnych razach wystarczy zastosowanie najbardziej prostych środków maskowania jak np. symetryczne rozsądzenie czterech krzaków lub urządzenie okopów ze zwiędłych gałęzi i t. p., przestrzegając bezwzględnie wskazówek wymienionych w p. 398.

400. Wykopy i nasypy mogą być wryte nie tak głęboko jak prawdziwe i uzupełnione przybudówkami lub malowaniem. Czasami należy sporządzić pozorowane działa lub jaszczce i ustawić ich na miejscu.

401. Ścieżki należy wydeptać, wykosić, pomalować, wypalić mocnym kwasem lub zasypać ziemią, piaskiem, popiołem zależnie od gruntu, pory roku i posiadanych środków. W ten sam sposób robić ślady wydechu.

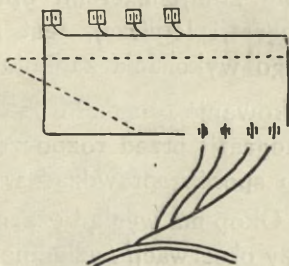
402. Drogi dojazdowe do baterji rzeczywistej należy przedłużyć do baterji pozorowanej, do której należy jeździć i podwozić jaszczce.

403. Na stanowisku baterji pozorowanej należy wywoływać pozorowane błyski i dźwięki wystrzałów przy pomocy wybuchu specjalnych pocisków lub też ustawiać od czasu do czasu jedno z dział, otwierając z niego ogień. W

pierwszym przypadku należy wywoływać błyski jednocześnie z wystrzałami baterji rzeczywistej.

404. Podczas strzelania baterji pozorowanej należy na pewien przeciąg czasu przerwać lub osłabić ogień baterji rzeczywistej, otworzyć natomiast lub wzmocnić ogień baterji sąsiednich.

405. W wypadku, jeżeli się okaże, że przeciwnik rozpoznał baterję pozorowaną, należy ją wykorzystać jako rzeczywistą.

Rys. 14.

406. Jeżeli ma się zamiar wykorzystać zniszczoną przez przeciwnika baterję pozorowaną jako rzeczywistą, nie należy usuwać skutków zniszczenia, lecz zwiększać staranność maskowania ścieżek, zwracając baczną uwagę na wszelkie przejawy życia, by w ten sposób u przeciwnika wywołać wrażenie pozostawionej i opuszczonej baterji.

407. Rysunek 13 i 14 dają przykłady ustawienia baterji pozorowanych.

Maskowanie urządzeń polowych.

403. Przy maskowaniu fortyfikacyj polowych należy dążyć do tego, by je ukryć przed wglądem rozpoznania i ob-

serwacji nieprzyjaciela, uczynić z nich nieoczekiwaną dla niego przeszkodę, a w najgorszym razie utrudnić ich rozpoznanie. W celu odwrócenia uwagi przeciwnika należy stosować urządzenia pozorne.

409. Maskowanie należy rozpocząć od samego początku robót i prowadzić je bez przerwy aż do ich ukończenia, wykonywając jednocześnie i stopniowo same roboty. Wykonywane samej roboty może być również maskowane.

410. Upřednie studjum terenu oparte na obserwacji powietrznej i fotografii lotniczej, jest nieodzownym warunkiem pomyślnego wykonania zadania maskowania.

411. By maskowanie osiągnęło należyty cel, powinno się dokonywać fotografii przed rozpoczęciem robót, a następnie w ten sam sposób sprawdzać wyniki maskowania.

412. *Okopy.* Okop ma wygląd czarnej wstęgi o prawidłowej formie. Przy obserwacji naziemnej szczególnie uwydatnia się przedpiersie (jeśli nie jest pomalowane na kolor terenu), czarne otwory strzelnic, czasami stromość tylnej części rowu. Przedpiersie i zaplecze wydadzą się z góry znacznie jaśniejsze niż czarny pas rowu; rzuca się w oczy charakterystyczny zarys okopu w rzucie poziomym.

413. Przy planowaniu okopów należy wykorzystać wszelkie rozpadliny, kanały, wąwozy, przydrożne nasypy i wykopy, leje od pocisków i t. p.

414. Naturalne maskowanie okopów przez przystosowanie ich do terenu omawia instrukcja sapercka.

415. Przedpiersie maskuje się ponadto przez: malowanie na kolor ochronny, odpowiadający danemu terenowi, przykrycie maskami - kobiercami, malowaniem płótnami, przez wydarniowanie, obsianie, łączenie obsiania z malowa-

niem ochronnem, zasadzenie na przedpiersiu roślinności, pokrycie trawą, słomą, piaskiem lub gałęziami, zależnie od barwy terenu; np. w zimie śniegiem, przez pomalowanie na białło, białemi płótnami.

416. Przy budowie okopów górną warstwę ziemi należy odrzucać na bok, a po ukończeniu budowy obsypać nią przedpiersie i zaplecze.

417. Jeżeli okop po zamaskowaniu odbija się mimo wszystko od terenu, należy przystąpić do zamaskowania całego okolicznego terenu, postępując w myśl wskazówek umieszczonych w pkt. 124; a więc należy zaorać wokół spore działki ziemi, przekopać teren, przesadzić krzaki, budować ogrodzenia i t. p.; sposoby te można stosować jedynie tylko w tym wypadku, jeżeli wykonane prace nie będą się zbyt jaskrawo rzucać przeciwnikowi w oczy, to jest pod tym warunkiem, by się zanadto nie zmienił ogólny wygląd terenu, np. żeby na piasku nie zjawiało się zaorane pole, gdzie były zasiewy nie wyrósł gaj i t. p.

418. Gniazda karabinów maszynowych, miotaczy bomb i moździerzy piechoty maskuje się w drodze przystosowania ich do terenu, wykorzystując te wszystkie techniczne środki maskowania, które stosuje się przy maskowaniu okopów.

419. *Przeszkody sztuczne.* Przeszkody z drutu należy zakładać w wysokiej trawie, krzakach, zasiewach, przeprowadzać druty na pniach, ogrodzeniach, płotach, szalaszach i innych przedmiotach terenowych.

420. Słupki i drut należy malować na barwę terenu. Na drut można narzucić pęki siana, słomy, trawy gałązek chróstu lub nakryć je rzadkimi maskami-kobiercami.

421. Pochyłe wbicie słupków zmniejsza cokolwiek widoczność przeszkody.

422. W zimie zalecane jest używanie kołków brzoźowych, mało widocznych na śniegu.

423. Pozorowane przeszkody z drutu można urządzić w ten sposób, iż wbija się słupki w określonym porządku i maluje się na czarno pas ziemi. Ścieżki urządza się w określonych miejscach, przyczem zabrania się chodzenia między słupkami z ominięciem ścieżek.

424. Ścieżkom przez malowanie nadaje się w lecie jaśniejszą barwę, przyczem należy ubić grunt, a roślinność wykosić lub wypalić mocnym kwasem; w zimie ścieżkom nadaje się barwę ciemną lub wprost posypuje się je popiołem, suchą ziemią, piaskiem i t. p.

425. Drogi pozorowane urządza się w ten sam sposób co i ścieżki; przydrożne rowy pozorowane powstają przez pomalowanie odpowiedniego pasa terenu.

Maskowanie robót.

426. Maskowanie robót polega na skrytem podwieszeniu i rozmieszczeniu materiału, prowadzeniu robót w porze nocnej lub we mgle, w miejscach ukrytych lub pod osłoną specjalnych przykryć, przyczem należy przestrzegać zasad karności maskowania.

427. Ukryte podwożenie materiałów może mieć miejsce w nocy lub podczas złej pogody jak również w zakrytym terenie, przyczem należy stosować te środki maskowania, które są przewidziane dla taborów w marszu. Jeżeli podwożenie ma miejsce w nocy i w pobliżu przeciwnika, należy zastosować osobne środki do tłumienia hałasu; ob-

wiązywanie kół, posuwanie się po miękkim gruncie, uprzednie wyścielenie dróg gałęziami, mchem, słomą i t. p.

428. W miejscu robót należy rozmieszczać materiał w ukryciu; jeżeli brak ukryć, należy rozrzucić materiał na nieduże grupy, bezzwłocznie pomalować je ochronną barwą, nakryć maskami-kobiercami, gałęziami i t. p.

429. Jeżeli miejsce robót jest odkryte, należy pracę wykonywać w nocy lub we mgle. Nad robotnikami można wznosić nakrycia.

430. W czasie robót należy bezustannie baczyć, by się nie zmieniał ogólny wygląd terenu; nie wydeptywać ścieżek, dróg, nie przygotowywać materiału na miejscu robót (np. wycinanie darni) i nie rozmieszczać robotników w pobliżu (w namiotach i t. p.).

431. W razie dokonywania robót nocnych wszystko co wykonano przez noc powinno być rano zamaskowane. Przy każdej robocie należy odrazu usuwać wszelkie pozostałości: opilki, wykopaną ziemię, i t. p.; jeżeli natychmiastowe usunięcie tego nie jest możliwe, należy zamaskować przez pomalowanie, nakrycie trawą, gałęziami, maskami-kobiercami i t. p.

432. W czasie robót nocnych, dokonywanych pod okiem przeciwnika, należy najsurowiej przestrzegać zasad karności co do rozmów, palenia i t. p.; unikać uderzeń i stuków narzędziami, chodzić pocichu i stosować te zasady które obowiązują przy rozpoznaniu nocnym; rozkazy wydawać półgłosem i t. d., lub maskować hałas, wywołany pracami, ogniem artylerji.

Jeżeli robotnicy zostaną oświetleni reflektorem, powinni przerwać pracę i paść.

433. W celu zapewnienia powodzenia natarciu na pozycję ufortyfikowaną, należy przedewszystkiem ukryć przed przeciwnikiem zamierzone miejsca i porę przerwania frontu.

434. Przygotowawczy ogień artylerji powinien o ile możliwości trwać krótko, przyczem należy się starać jak najbardziej zmniejszyć ilość baterji, przeprowadzających wstrzeliwanie.

435. Przy przewyciężaniu sztucznych przeszkód można z dużem powodzeniem stosować zasłonę z dymu; w tym celu zasłona dymna powinna być wzniesiona pomiędzy okopami przeciwnika i jego przeszkodami. Można ją wykonać przy pomocy pocisków dymnych albo przez wysłanie niedużych grup ludzi, którzy powinni niepcstrzeżenie podpełznąć (w nocy, podczas mgły, wykorzystując maski-ubrania, płaszcze ochronne) pod przeszkody i przerzucić za nie granaty lub świece dymne; pod osłoną tej zasłony szybko zbliżają się żołnierze i przecinają drut. Biorąc pod uwagę tę możliwość, że przeciwnik może posiadać starannie wstrzelane na przeszkody karabiny oraz karabiny maszynowe, należy podjąć zasłonę na możliwie szerokim froncie lub na większej ilości odcinków i stosować ją podczas natarć pozorowanych.

436. Sposoby maskowania pozycji ufortyfikowanych polegają na ukryciu przed przeciwnikiem budowli fortyfikacyjnych oraz ich urządzeń, ukryciu artylerji i podwożenia posiłków; w tym celu należy maskować starannie drogi i ruch na nich. Jednocześnie z tem wszystkiem należy stale wznosić urządzenia pozorowane i stosować wszelkiego rodzaju sposoby pozorowania, a to w tym celu, by przeciwnik nie był w stanie wyrobić sobie należytego sądu o naszej gotowości do obrony.

*Maskowanie środków technicznych.***Maskowanie czołgów i samochodów pancernych**

437. Malowanie czołgów i samochodów pancernych powinno mieć charakter maskujący.

438. Przesuwanie czołgów i samochodów pancernych powinno się odbywać w miarę możliwości w terenie zakrytym (np. pod osłoną lasu, w parowie i t. p.), przyczem szczególnie należy się troszczyć o to, by one stale znajdowały się w cieniu.

439. W pobliżu przeciwnika należy się posuwać poza drogami lub drogami polnemi, aby zmniejszyć stuk, powodowany częściami metalowymi; stuk a także warkot silników można maskować strzelaniem artylerji lub karabinów maszynowych.

Maskowanie pociągów pancernych.

440. Pociągi pancerne maskuje się przez pomalowanie podobnie jak to ma miejsce przy czołgach i samochodach pancernych.

441. Do ukrycia ruchu pociągów pancernych, najlepiej nadaje się taki teren, który posiada dużą ilość załamań, a droga przebiega w głębokich wykopach w lesie, albo jest wysadzona drzewami, wysokimi krzakami, tarczami i t. p.

442. Do ogrzewania lokomotywy powinno się używać takiego gatunku węgla, który daje mało dymu; posuwać się w miarę możliwości z zamkniętymi kominami.

443. Mgła, deszcz, śnieg i dym pozwalają na ukryty ruch pociągów pancernych.

Maskowanie robót minerskich.

444. Maskowanie robót minerskich należy prowadzić w dwóch kierunkach:

1) maskować wszystkie roboty, dokonywane na powierzchni ziemi oraz 2) maskować odgłosy roboty podziemnej.

445. Roboty minerskie maskuje się przy pomocy nakryć z masek-sieci, koberców i odpowiednio pomalowanych płócien nad włazami i studniami minerskimi. Uprzątnięcie wykopanej ziemi powinno się dokonywać dobrze zamaskowanymi rowami lub też w nocy, jeśli się pracuje na powierzchni ziemi. W tym ostatnim wypadku należy maskować drogi, na których odbywa się ruch, a wywożoną ziemię ukrywać według wskazówek pkt. 431.

446. Maskowanie dźwięków przy ładowaniu, zabijaniu i t. p. robotach polega na obwijaniu przyrządów, zachowaniu ciszy w rozmowach i ruchach a także na wydawaniu dużej ilości dźwięków w chodnikach minowych np. uderzeń po poszyciu; należy wszystkie dźwięki (maskowane i maskujące) wydawać chaotycznie (nie rytmicznie) lub też naodwrot dźwiękom pozorowanym nadawać ten rytm, jaki posiada dźwięk maskowany; w ten sposób utrudnia się albo nawet uniemożliwia się podsłuchującemu przeciwnikowi określenie miejsca rzeczywistych robót.

447. Stuki pozorowane, naśladujące zakładanie miny, mogą być również zastosowane w tym celu, aby przekonać przeciwnika o naszej bliskości, zmusić go w ten sposób do odkopania bocznych chodników i przedwczesnego wysadzenia swoich min.

Maskowanie reflektorów.

448. Maskowanie reflektorów osiągamy przede wszystkim przez ukryty wyjazd na pozycję; dzieje się to z nastaniem ciemności, pod osłoną mgły lub z wykorzystaniem zakrytych podejść: lasu, wsi, ufałdowania terenu i t. p. W ten sam sposób następuje opuszczenie stanowiska i odjazd reflektora z pozycji.

449. Głównym środkiem ukrycia reflektorów podczas ich działania jest zmiana stanowisk, które powinny być już zawczasu przygotowane.

450. Należy unikać ustawiania reflektorów w jednej linii, gdyż to ułatwia przeciwnikowi obserwację i wstrzelanie.

451. Jeżeli rozporządzamy dostateczną ilością reflektorów, ustawionych w dwóch liniach to przy ukryciu reflektorów dopomaga nam oświetlenie naprzemian jednego i tego samego odcinka różnymi reflektorami, ugrupowaniami przede wszystkim w głąb.

452. W celu wywołania u przeciwnika wrażenia oddalania się reflektora należy przerywać oświetlenie, a następnie wznawiać je ze zmienioną diafragmą.

453. Reflektory mogą służyć do celów maskowania przy oślepianiu obserwatorów przeciwnika lub stwarzaniu zasłony świetlnej, utrudniającej ich obserwację.

454. Promienie reflektora ślepią przeciwnika, działając na jego wzrok.

455. Reflektor może również służyć do stworzenia zasłony świetlnej, co się osiąga przez skierowanie promieni reflektorów wzdłuż i przed frontem oddziałów własnych lub nawprost frontu i również przez skrzyżowanie sno-

pów światła dwóch własnych reflektorów, świecących jeden naprzeciwko drugiego.

456. W celu wprowadzenia przeciwnika w błąd co do naszego rozmieszczenia i wywołania wrażenia istnienia pozycji tam, gdzie jej w rzeczywistości nie ma, należy ustawić reflektor z boku pozycji.

Maskowanie środków Łączności.

457. Telefon polowy zdradzają dołki, w których wkopane są tyczki, a czasem odbłyски ich wierzchołków, ścieżki wzdłuż linii, powstałe wskutek chodzenia dozorców, cienie od tyczek, błysk drutu.

458. Maskowanie linii telefonu polowego polega na prowadzeniu jej na drzewach, ogrodzeniach, płotach, budowlach i t. p.; przy prowadzeniu linii na tyczkach należy malować ich wierzchołki na ciemno, wbijać tyczki pochyło, wybierać tyczki różnorodnej długości, żeby urozmaicić długość ich cienia, używać zamiast tyczek wierzchołków drzew i żerdzi z gałęzmi i liśćmi, unikać prostoliniowego rozmieszczenia i jednostajnych odstępów między nimi.

459. Przy prowadzeniu linii wzdłuż drogi (unika się przez to wydeptywania ścieżek) należy uważać by cienie od tych tyczek nie padały na drogę.

460. Doły, w które wkopane są tyczki, należy maskować darnią, ziemią, piaskiem, odpowiednio do barwy terenu; należy również maskować ścieżki biegnące wzdłuż tyczek.

461. Przewód wkopywać do rowów, ścieżek, miedzi i zacienionych granic, rozdzielających rozmaicie zabarwione przestrzenie; w miarę możliwości należy to skutecznie

tam, gdzie zazwyczaj odbywa się chodzenie, a to w tym celu, by dozorczy nie wydeptywali nowych ścieżek.

462. Szczególnie starannie należy maskować przewód koło polowych stacyj telefonicznych, a naogół miejsca, gdzie schodzi się znaczna ilość przewodów z rozmaitych kierunków.

463. Rozstawienie tyczek może wywołać wrażenie linii telefonicznej, zwłaszcza, gdy wzdłuż nich wydeptana jest ścieżka; takie linie pozorowane należy doprowadzać do lasów, osiedli lub prawdziwych linii.

464. W wypadku bliskiego sąsiedztwa z nieprzyjacielem należy stosować w miarę możliwości wyłącznie podwójny przewód lub też specjalne przyrządy, tłumiące w ziemi odgłos rozmów.

465. Gońcy piesi i konni, rowerzyści, stosują te same środki maskowania co i wywiadowcy, w myśl wskazówek, umieszczonych w rozdziale o rozpoznaniu.

466. Posterunki łańcucha gońców należy umieszczać wśród krzaków, drzew, osiedli i t. d.

467. Podczas sygnalizacji chorągiewkami lub tarczami powinno się uważać, by sygnały były podawane z punktu niewidocznego dla nieprzyjaciela, a jeśli to jest niemożliwe, by zwrócone do przeciwnika strony chorągiewek nie mogły być przez niego rozpoznane. W nocy należy zachować te same środki ostrożności przy sygnalizacji latarniami, zakrywając je tarczami od strony przeciwnika. Przy sygnalizowaniu migaczami lub heljografem należy unikać posługiwania się alfabetem Morsego stosować umówiony szyfr, zmieniając go możliwie często lub posługując się sygnałami umówionymi, również często zmienianymi.

Maskowanie działań partyzanckich.

468. Powodzenie działań oddziałów partyzanckich zależy w głównej mierze od zaskoczenia i dlatego też należy przedsięwziąć wszelkie środki, by zachować tajemnicę i wprowadzić w błąd ludność miejscową.

469. Nikt, poza dowódcą, wysyłającym oddział lub partię i dowódcą tego ostatniego nie powinien zawczasu wiedzieć o zamierzonym napadzie. O kierunku i celu napadu i to w zakresie jaki uzna dowódca oddziału za stosowne, zawiadamia uczestników napadu dopiero wówczas, gdy oddział znalazł się na tyłach przeciwnika. Do tej pory nikt zupełnie nie może wiedzieć o zamiarze napadu jak również o jego celu i składzie oddziału.

470. Wskazane jest przed rozpoczęciem działań partyzanckich rozpoczęcie ożywionej działalności w obszarze mniej lub więcej odległym od miejsca właściwych działań. Jeżeli ukryte przerzucenie i skoncentrowanie oddziałów wychodzących na napad jest niemożliwe, wówczas należy występować małemi, oddzielnymi oddziałkami, wyznaczając punkt zborny celem połączenia ich w jednym miejscu.

471. W celu zapewnienia oddziałom partyzanckim możliwości niespodziewanego ukazania się wskazane jest wysyłanie rozpoznania tylko na krótkie odległości.

472. Linję marszu wybierać w miarę możliwości cokolwiek okrężnie, by przeciwnik w razie zauważenia oddziału nie mógł sobie wyrobić dokładnego i jasnego pojęcia o kierunku posuwania się oddziału i nie był w stanie przedsięwziąć odpowiednich środków.

473. O ile możliwości należy posuwać się tylko w nocy.

474. Skrupulatnie omijać miejscowości zamieszkane, a zwłaszcza większe stacje i węzły drogowe.

475. Należy się zatrzymywać na odpoczynek w odosobnionych, pojedynczych gospodarstwach lub folwarkach, drobnych osiedlach, a najlepiej biwakować w lesie, w wąwozie lub w innym miejscu, dostatecznie oddalonym od miejsca zaludnionego.

476. Jeżeli oddział zatrzymał się na odpoczynek w miejscowości zamieszkaney lub chociażby w samotnej chacie, należy surowo przestrzegać, by ani jeden człowiek z miejscowych mieszkańców pod żadnym pozorem nie opuścił tego miejsca.

477. Opuszczając obszar odpoczynku, jeżeli miał on miejsce w miejscowości zamieszkaney, nie należy udawać się w kierunku, który odpowiada rzeczywistości, lecz skierować się wprost w przeciwną stronę lub na drogę wiodącą gdzie indziej; dopiero po odpowiednim oddaleniu się od miejscowości zamieszkaney należy zmienić kierunek ruchu na rzeczywisty, wprzód się upewniwszy, że nikt nie śledzi oddziału. Można również opuszczać miejscowość kilkoma partjami i skierować się w różne strony, a następnie w odpowiedniej odległości zebrać się na zakrytem miejscu.

478. Jeżeli oddział umieścił się poza obrębem osiedli i od mieszkańców wymaga się żywności, wozów lub koni, należy czasami żądać dostarczenia ich w ilości przewyższającej potrzeby oddziału i wskazywać miejsce ich dostarczenia woddali od miejsca rozmieszczenia oddziału.

Nadwyżki żywności powinno się zakopywać lub niszczyć.

479. Jeżeli oddział został zauważony przez przeciwnika lub płatowiec, wskazana jest na pewien przeciąg czasu zmiana kierunku.

480. Szczególnie zaleca się wysyłanie na boki oddziału dostatecznie silnych partyj, które dokonywają zniszczeń i napadów na przeciwnika w punktach mniej lub więcej oddalonych od rzeczywistej linii marszu oddziału i miejsca jego przeznaczenia. Im bardziej zdecydowane będą działania tych partyj, tem łatwiej ukryje się sam oddział

481. Partje, przeprowadzające działania pozorowane, powinny starannie zacierać ślady, posuwając się zygzakami, wycofując się na oczach przeciwnika i nigdy nie posuwać się drogą, prowadzącą wprost do oddziału głównego.

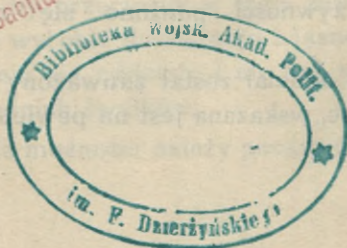
482. Napotykanie przewody telefoniczne przeciwnika należy przeciąć albo włączyć się do linii i fałszywymi depeszami wprowadzić przeciwnika w błąd.

483. Powracając po wykonaniu zadania, należy unikać marszu tą samą drogą.

484. W razie konieczności oddział można rozbić na kilka części, rozchodzących się w różnych kierunkach.

485. Z technicznych środków maskowania można zastosować specjalną odzież dla wywiadowców, zasłony z dymu w celu ukrycia przesunięć i pozorowane wybuchy w celach demonstracyjnych.

Biblioteka wojskowa
5go Baonu Sanitarnego w Krakowie

29493/

1

2578

